

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Petra Pecinová

Technika pro mladé hasiče
Vzdělávací projekt pro neformální vzdělávání

OLOMOUC 2017

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Jiří Kropáč, CSc.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Olomouc 2017

.....
podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Doc. PaedDr. Jiřímu Kropáčovi, CSc., za odborné vedení diplomové práce a mnoho cenných rad a podnětů.

Obsah

Úvod	6
Teoretická část	7
1. Volný čas.....	7
1.1 Rozdíly mezi volným časem u dětí a dospělých.....	8
1.2 Výchova ve volném čase.....	9
1.3 Funkce výchovy ve volném čase.....	9
1.4 Principy výchovy ve volném čase.....	11
2. Výchova formální, neformální a informální.....	13
2.1 Vymezení rysů neformální výchovy.....	13
3. Didaktika technických předmětů.....	14
3.1 Didaktika.....	14
3.2 Základní pojmy didaktiky technických předmětů.....	15
3.3 Vztahy didaktiky technických předmětů k dalším vědám a k výuce.....	16
3.4 Didaktická transformace pro technické obory.....	16
4. Vzdělávání mladých hasičů.....	18
4.1 Historie hasičského mládí	18
4.2 Mladý hasič.....	19
4.3 Vedoucí kolektivů a družstev.....	20
4.3.1 Vedoucí kolektivu mladých hasičů.....	20
4.3.2 Vedoucí družstev mladých hasičů.....	21
4.4 Strojník.....	22
4.4.1 Požární technika.....	22
4.4.2 Věcné prostředky požární ochrany.....	23
4.4.3 Běžná údržba motorové stříkačky.....	24
4.4.4 Optické signály požární ochrany.....	24
5. Hra Plamen a celoroční činnost dorostu.....	25

5.1 Hra Plamen.....	25
5.1.1 Požární útok.....	25
5.1.2 Požární útok s překážkami CTIF.....	26
5.1.3 Štafeta 4 x 60 metrů.....	29
5.2 Celoroční činnost dorostu.....	31
6. Okresní sdružení hasičů Vyškov.....	32
6.1 Vyškovský Soptík – Liga mladých hasičů.....	32
6.2 Velká cena v požárním sportu okrese Vyškov.....	33
6.3 Dobrovolní hasiči okresu Vyškov v číslech.....	34
6.3.1 Evidovaný počet všech členů.....	34
6.3.2 Evidovaný počet mladých hasičů	35
6.3.3 Evidovaný počet chlapců a dívek.....	36
Aplikační část.....	37
Závěr.....	74
Literatura a prameny.....	75
Seznam grafů.....	77
Seznam použitých zkratk.....	78
Anotace.....	79

Úvod

Celé dějiny lidstva zahrnují boj člověka proti požárům. Respektive snahu o zvládnutí ohně. Teprve v 19. Století se objevují v našich zemích první snahy se zakládáním sborů dobrovolných hasičů (SDH). V roce 1864 vznikl první český hasičský sbor ve Velvarech. Po roce 1864 začaly vznikat další sbory dobrovolných hasičů a přijetím a schválením stanov začíná organizovaná činnost hasičstva v českých zemích. Z kronik našich sborů se můžeme i informovat jak se vyvíjela požární technika. Doprava vody na místo požářiště bývala v minulosti vždy velice obtížná a zdlouhavá. Jako požární voznice pro dopravu až 400 l vody, byly do českých zemí dováženy účelové koňské povozy, v průběhu 18. Stol. Byly převážně německých a francouzských typů. V roce 1750 byla jako jedna z prvních v Čechách, vyrobena voznice jednoduché konstrukce pro dopravu vody a několik džberů. Vývoj hasičské techniky reagoval na měnící se požadavky požární taktiky a pružně se přizpůsoboval.

Jedním ze základních posláních hasičů, všech dob, bylo a je záchrana životů osob a jejich majetku a tomuto poslání zůstávají věrní, bez ohledu na to zda jde o hasiče z povolání nebo dobrovolného hasiče. Kromě tohoto původního poslání, se sbory dobrovolných hasičů angažují na poli kulturně-společenském a ve svém volném čase se věnují dětem, mladým hasičům, které vychovávají, aby jednou pokračovali v odkazu svého sboru.

Cílem této diplomové práce je poskytnout ucelené informace o neformálním vzdělávání mladých hasičů v okrese Vyškov. Přiblížit průběh odborné přípravy vedoucích mládeže a zjistit počet řádně evidovaných mladých hasičů v okrese Vyškov.

Text předkládané diplomové práce bude členěn do dvou částí. V teoretické části si objasníme základní pojmy, jako je didaktika, formální a neformální vzdělávání. Volnočasové aktivity. Přiblížíme si historii hasičského mládí a práce s mládeží, především Hry plamen a směrnice k celoroční činnosti dorostu SH ČMS. Vliv sboru dobrovolných hasičů na trávení volného času dětí a mládeže.

Prostřednictvím těchto informací bude následně v aplikační části diplomové práce vytvořen vzdělávací program, který bude prospěšný pro činnost požárních sborů a zároveň bude přínosem pro formální technické vzdělávání.

Teoretická část

1. Volný čas

Freericks uvádí, že volný čas, je moderní fenomén, jde o produkt nové organizace „starých dnů“. Protože volný čas existuje už od starověku, nově vznikla jen nutnost vymezení tohoto času od pracovní doby (1, s. 19).

Pávková vymezuje volný čas takto:

- Jde o dobu svobodné volby činnosti, kdy si každý zvolí sám, co bude dělat a ne to co musí dělat.
- Zvolené činnosti přinášejí potěšení a radost, jsou pro člověka příjemné.
- Tyto činnosti dávají příležitost k relaxaci, obnově sil, odpočinku ale i k osobnostnímu rozvoji (2, s. 11).

Volným časem, by se tedy dala rozumět doba relaxace, odpočinku a svobodně zvolené činnosti. A ne jen známe „dolce far niente“ sladké nicnedělání, lenošení. A opakem volného času bude doba, kdy plníme své povinnosti.

Vážanský popisuje dva hlavní směry v chápání pojmu volný čas:

- **Negativní pojem** kdy volný čas v tomto smyslu znamená zbývající dobu dne, která zůstala po studijně nebo pracovních podmíněném čase, po úkolech v domácnosti a uspokojení všech fyziologických potřeb.
- **Pozitivní pojem**, při pozitivním pohledu na volný čas lze nahlížet jako na disponibilní časový prostor, v němž tento volný čas znamená svobodu, kdy jedinec může nezávisle a svobodně realizovat jakoukoliv činnost, ke které ho nikdo nenutí (6, s. 30).

Freericks ve své knize Freizeitwissenschaft předkládá výsledky studie Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) z roku 2009, kde je vidět délka života okolo roku 1900, ca 440 000 hodin a jak se tato délka života prodlužuje a okolo roku 2020 už počítá se 730 000 hodinami. V této tabulce je hned na první pohled vidět i trojnásobný nárůst volného času. Podle této studie v Německu připadá na každého člověka v průměru 6.34 volného času denně (1, s. 22).

Früher (um 1900)	→	Gestern (um 1980)	→	Heute (um 2000)	→	Morgen (um 2020)
Lebenszeit:						
Ca. 440.000 Stunden	→	Ca. 610.000 Stunden	→	Ca. 690.000 Stunden	→	Ca. 730.000 Stunden
Davon:						
Obligationszeit/ Zeit für Grundbedürfnisse (essen, schlafen u.a.)						
180.000 Stunden	→	255.000 Stunden	→	270.000 Stunden	→	290.000 Stunden
Beruf & Schule						
150.000 Stunden	→	75.000 Stunden	→	70.000 Stunden	→	60.000 Stunden
Freizeit/ frei verfügbare Zeit (Dispositionszeit)						
110.000 Stunden	→	280.000 Stunden	→	350.000 Stunden	→	380.000 Stunden

Obr. 1 FREERICKS, Renate. Freizeitwissenschaft. München: Oldenbourg, R, 2008

1.1 Rozdíly mezi volným časem u dětí a dospělých

U dospělých se časová struktura dělí na pracovní a mimopracovní čas a jejich neoddělitelnou součástí, kterou je uspokojování biologicko-fyziologických potřeb, péče o rodinu a volný čas. Do volného času počítáme všechny činnosti spojené s chodem a péčí a o domácnost, péče o děti a obstarávání nákupů. Zatímco u dětí je naplněn volný čas spíše jen spoluúčastí na některých domácích činnostech (8, s. 21 – 22).

1.2 Výchova ve volném čase

Kominarec uvádí, že pod pojmem mimotřídní výchova se rozumělo, výchovná práce, kterou organizuje škola, mimo vyučování oproti tomu mimoškolní výchova byla taková výchova, kterou organizovaly různé spolky a organizace. Oba tyto termíny se později nahradily pojmem výchova mimo vyučování (5, s. 16).

Vážanský uvádí následující klasifikaci pedagogiky volného času:

„Pedagogika volného času, jako pedagogika volna:

- *Pedagogika denního volného času: pedagogika „volných čtvrtodinek“; pedagogika „volných odpolední“; pedagogika přestávek; pedagogika volna po práci; pedagogika v nejstarším, nejpůvodnějším a nejužším slova smyslu; pedagogika obytného prostředí; pedagogika volnočasových zařízení;*
- *Pedagogika týdenního volného času: pedagogika nedělí; pedagogika svátků; pedagogika období volna; pedagogika „víkendů“; pedagogika rekreace;*

Volný čas jako aspekt a princip obecné pedagogiky:

- *Obecná pedagogika jako pedagogika svobody a pedagogika času: pedagogika ve volném čase a pro volný čas z hlediska integrativního;*
- *Profesionálního vzdělávání ve volném čase; pedagogika ve volném čase všech životních etap člověka, tedy vzdělání a další vzdělávání; víkendové semináře; dovolená ke vzdělání;*
- *Pedagogika volného času jako volnočasové vzdělávání: vzdělání a další vzdělávání pro volný čas a dobu mimo volný čas v uzavřených zařízeních (škola, podnik, domov, vězení, nemocnice, kasárna atd.)*
- *Pedagogika volného času jako všeobecné vzdělávání (volný čas jako nové pedagogické všeobecně, od pedagogiky volného času k pedagogice času; pedagogika volného času jako rozšiřování obvyklého chápání pedagogiky (6, s. 87)*

1.3 Funkce výchovy ve volném čase

Jedná se o specifickou oblast a výchovy a lze vymezit její funkce, mezi základní zde uvádí Pávková oblasti sociální, preventivní, výchovně-vzdělávací a zdravotní funkce.

Výchovně-vzdělávací funkce

Spočívají v cílevědomém a záměrném ovlivňování osobnosti. Podmínkou úspěšného plnění cílů, rozvíjení rozumových schopností, možností působení na psychickou ale i fyzickou a sociální stránku osobnosti, vyžaduje využití pedagogických prostředků, které ovšem respektují zvláštnosti výchovy ve volném čase.

Zdravotní funkce

Znamená, že veškeré aktivity výchovy ve volném čase, podporují zdraví tělesný vývoj.

K tomu má pedagog mnoho příležitostí, jako je:

- Využití pohybových aktivit, které studenti při celodenním sezení v lavici, nemají dostatek.
- Vedení ke zdravému životnímu stylu, hygienické návyky, odstraňování zlovyků.
- Utváření pohodového klimatu z hlediska psychohygieny.

Sociální funkce

Při výchově ve volném čase lze chápat z více uhlů pohledu. Nejčastěji pak jako zajištění dohledu nad dětmi v čase mimo vyučování, navazování rozmanitých sociálních vztahů a přátelství.

Preventivní funkce

Hlavním smyslem vzdělávání ve volném čase je preventivní funkce a předcházení negativním vlivů. Dítě, které efektivně využívá svůj volný čas, je málo pravděpodobné že podlehně negativním vlivům. „*lepší je negativním vlivům předcházet než je pak napravovat*“ (2, s. 14 - 16).

Také Vážanský upozorňuje na významný vliv využívání volného času, vzhledem k předcházení sociálně patologických jevů u mládeže (6, s. 33).

Procházka uvádí, že volnočasové aktivity se stávají důležitým prvkem prevence rizikového chování, ale je nutno podotknout, že ne každou volnočasovou aktivitu lze považovat za prevenci a vliv těchto na rizikové chování je u nás nedostatečně zpracované. (7, s. 111)

1.4 Principy výchovy ve volném čase

Pokud chceme docílit cílevědomé a organizované výchovy ve volném čase, musíme dodržet některé požadavky, které se v pedagogice označují jako pedagogické principy. Tyto principy uvádí Babiaková:

Princip dobrovolnosti

Je základem pro realizaci aktivit ve volném čase, dítě se rozhoduje dobrovolně při výběru zájmových činností, na základě vlastního zájmu.

Princip názorového pluralismu

Jde o vytváření vlastních názorů a postojů. Mít možnost vyjádřit svůj názor a respektovat názory ostatních. Pluralitou v tomto případě rozumíme možnost existence vícero názorů, zájmů a hodnot vedle sebe, bez závažnějších konfliktů.

Princip demokracie a humanismu

Volný čas by měl být realizovaný v přátelské atmosféře, kde je každé dítě akceptované. Stejně tak jako by měly vyrůstat v harmonické rodině, v mravních i hmotných jistotách a porozumění.

Princip mravnosti a tolerance

Pod tolerancí rozumíme náboženskou a názorovou snášenlivost. Děti učíme vzájemné spolupráci, kde si umí navzájem pomoci bez nároku na odměnu.

Princip konsenzu ve výchově

Dosažení dohody v rámci výchovné skupiny. Vyjadřuje požadavky dohody při řešení různých úloh nebo problému.

Princip cílevědomého činnostního zaměření aktivity

Vyjadřuje cílevědomé zaměření veškeré výchovy ve volném čase. Dítě rozvíjí vlastní aktivitu, aby uspokojilo vlastní potřeby. Dosažený výkon motivuje k další činnosti.

Princip svobodné volby, individualizace a družnosti

Vyplývá, z individuálních přístupů k jednotlivcům. Možnost volby potom ve výběru z více variant, podle potřeby. Je vhodné spojit individuální činnost s činností celé skupiny.

Princip jednoty teorie a praxe

Princip, který předpokládá propojení teorie a praxe. Základem kvality každé činnosti, jsou poznatky, které dítě následně dokáže aplikovat.

Princip přiměřenosti a postupnosti

Náročnost požadavků musí být přiměřená a odpovídat individuálnímu přístupu a věku, tělesnému a psychickému rozvoji osobnosti.

Princip aktivity, tvořivosti a samostatné práce

Představuje požadavky, které směřují k aktivitě dětí a udržují dobré klima kolektivu. Jde o atmosféru tvořivosti, porozumění, fantazie a nezávislosti.

Princip optimismu a radosti z vykonané činnosti

Základem je vytvářet atmosféru plnou optimismu, přátelství a pohody. Zařazování aktivit, které vedou k odstranění napětí a únavy (8, s. 31 – 38).

2. Výchova formální, neformální a informální

Pávková také uvádí, že pojmy jako mimotřídní a mimoškolní výchova se vyskytují už jen ve starší literatuře a stále častěji se objevují pojmy:

- **Formální výchova**, jejím příkladem je působení školy, kde se pracuje podle stanoveného programu, který je nutné naplňovat a respektovat. Výsledky jsou hodnoceny průběžně a je o nich vydáváno potvrzení, ve formě vysvědčení.
- **Informální výchova** je záměrné ale zcela nahodilé formování jedince.
- **Neformální výchova** má právě nejbližší k výchově ve volném čase. Má i základní znaky výchovy jako je systematickosti a cílevědomosti ale zároveň dodržuje znaky jako dobrovolnost a zájmovost. O absolvování neformální výchovy může, ale nemusí být vystaven certifikát (2, s. 13).

2.1 Vymezení rysů neformální výchovy

Hofbauer vymezuje základní rysy neformální výchovy takto:

- *„Je součástí koncepce a praxe celoživotní výchovy a vzdělávání*
- *Zahrnuje svobodu a dobrovolné rozhodování o účasti na aktivitách, jež poskytují nejen věcné a odborné znalosti a dovednosti, nýbrž také širší pojeté schopnosti, sociální kompetence a hodnoty (demokratické občanství, rovnost muže a ženy, ekologické uvědomění, tvořivý a aktivní přístup, účast na životě společnosti a angažovanost na jejím vývoji apod.)*
- *Obsahuje prvky demokratismu (úsilí o spoluúčast každého jedince a jeho skupin např. v činnosti v dobrovolném sdružení).“ (11, s. 19)*

Reglin uvádí, že neformální výchovu najdete mimo hlavní systém všeobecného a pracovního vzdělávání. Neformální vzdělávání se může konat v rámci aktivit různých organizací a skupin. Také organizace nebo sektory, které zajišťují formální vzdělávání, mohou fungovat v místě neformálního vzdělávání (hudební a sportovní kurzy (12, s. 1).

3. Didaktika technických předmětů

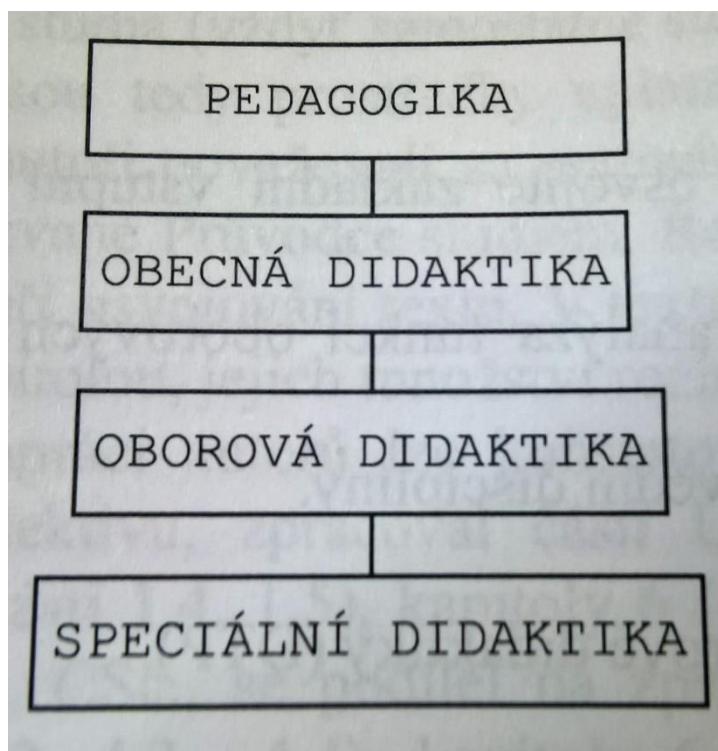
3.1 Didaktika

Kolář označuje didaktiku za jednu ze základních pedagogických disciplín, která se zabývá problematikou vzdělávacích obsahů. Zabývá se procesem, který je charakterizován činností žáků a učitele, v němž si žáci osvojují obsah při vyučování a učení (4, s. 31).

Kolář dále uvádí následující strukturu didaktiky:

- Didaktika obecná
- Didaktika oborová
- Didaktika odborných předmětů
- Didaktika praktického vyučování (4, s. 32).

Hierarchii z hlediska specifičnosti a ve vztahu k pedagogice zachycuje Kropáč v tomto schématu (3, s. 8):

Obr. 2 KROPÁČ, Jiří. Didaktika technických předmětů: vybrané kapitoly.

3.2 Základní pojmy didaktiky technických předmětů

Základní pojmy didaktiky technických předmětů obsahují pojmy pedagogické a pojmy technické.

Mezi základní pedagogické pojmy uvádí Kropáč tyto pojmy:

- **Podmínky výuky**, tedy okolnosti, v nichž proces vyučování probíhá a které tento proces ovlivňují.
- **Cíle**, které jsou určujícím prvkem procesu vyučování a realizují se prostřednictvím učiva.
- **Didaktické zásady** neboli pravidla pro výběr metod, učiva, forem a materiálních prostředků.
- **Učivo** je soustava činností a poznatků, z kterých si žáci pod vedením učitele vytvářejí vědomosti.
- **Vyučování** můžeme chápat jako interakci žáka a učitele, činnost učitele zacílená na žákovu učení ale i jako organizační forma.
- **Výuka** se skládá ze dvou navzájem souvisejících činností a těmi jsou vyučování, jako cílevědomá činnost učitele zaměřená na žáky a učení, jako činnost žáků řízená učitelem.
- **Vyučovací proces** zvyrazňuje dějovou stránku procesu vyučování.
- **Obsah vyučování** je soubor poznatků a okruhem praktických činností (3, s. 14).

Didaktiku technických předmětů z hlediska její specifčnosti považujeme za oborovou didaktiku.

Kolář ve výkladovém slovníku z pedagogiky označuje oborovou didaktiku za významnou mezioborovou didaktickou teorii, která zpracovává metody, formy vzdělávání a vyučování s konkrétním obsahem příslušného oboru (4, s. 31).

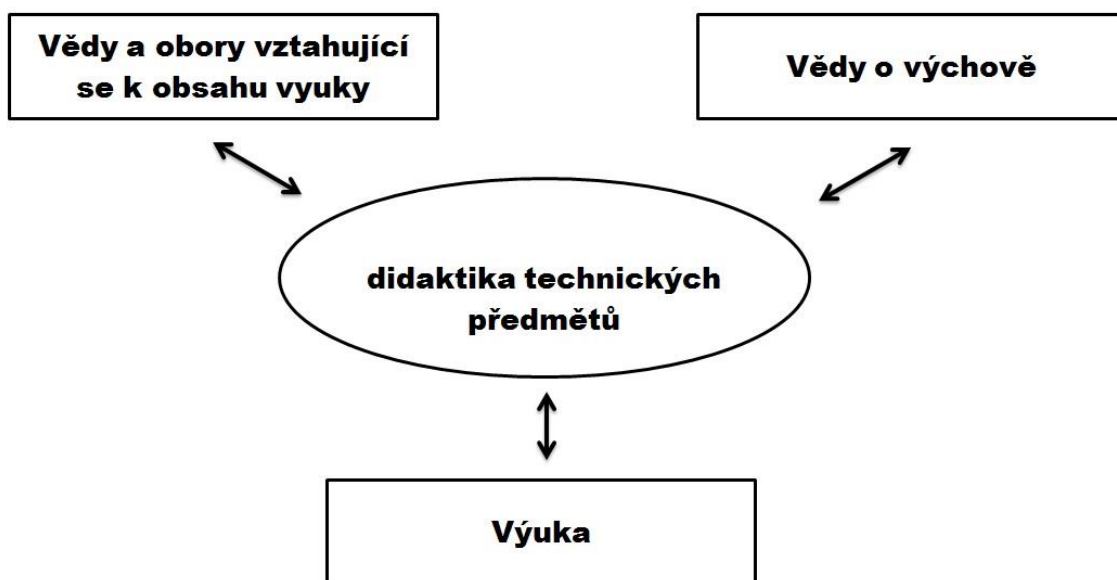
Hlavní úlohy didaktiky technických předmětů uvádí Kropáč a těmi jsou:

- *„Zvyšování efektivity vyučovacího procesu v technických předmětech*
- *Na základě výzkumů přizpůsobovat učivo, metody, formy a materiální prostředky:*
 - *Požadavkům praxe na absolventy vzdělávání*

- *Současnému stavu vědeckého poznání*
- *Pomáhat vytvářet speciální didaktiky (metodiky) jednotlivých technických předmětů“* (3, s. 8).

3.3 Vztahy didaktiky technických předmětů k dalším vědám a k výuce

Vědy, které se vztahují k oboru didaktiky, nečerpá didaktika technických předmětů pouze z technického poznání, ale také z přírodních věd, z rozsáhlé oblasti společenských postojů a hodnot, ale i z praktických technických oborů. (3, s. 15)

Obr. 3 KROPÁČ, Jiří. Didaktika technických předmětů: vybrané kapitoly.

3.4 Didaktická transformace pro technické obory

V užším smyslu jde o učivo předkládané žákům, které je zpracované do různých oblastí kultury, techniky, vědy, umění apod. Obsah výuky musí být vybrán, uspořádán a optimálním způsobem připraven a tato fáze se označuje jako preinteraktivní fáze didaktické transformace. Další fáze se označuje interaktivní fáze, kdy obsah výuky prochází dalšími proměnami a transformován činnosti učitele a učením žáků. Poslední fáze postinteraktivní je využita při dalším učení žáků. (8, s. 46)

Postup preinteraktivní fáze didaktické transformace lze vysvětlit podle rovin, které jsou:

Vědecký systém

Výběr vědeckých, technických poznatků vhodných pro dosažení stanovených cílů výuky. Tyto poznatky jsou uspořádány potřebám dalšího rozvoje vědy, nejsou uspořádány podle poznávacího procesu žáka. Tato část preinteraktivní didaktické transformace spočívá ve výběru vhodných informačních zdrojů a práce s nimi a tím je zajištěna správnost poznatků pro další práci s nimi.

Didaktický systém

Poznatky jsou transformovány do logických řetězců, které jsou přiměřené poznávacímu procesu žáků. Jde o to vhodné poznatky uspořádat tak aby odpovídaly požadavkům na obsah výuky a cílů, využití možných metod výuky. Činnost učitele v této etapě spočívá ve vytvoření modelu výuky, souvislostí významu a náročnosti. Ale nejde o vytvoření učebního textu.

Projekt výuky

Konkrétní způsob realizace pro daný vyučovací předmět. Učebnice a pomůcky, které jsou předkládaný ve výuce žákům, kteří mají za cíl si je osvojit (3, s. 43 – 44).

Jednotlivé etapy v rámci preinteraktivní didaktické transformaci je nutné brát jako komplexní proces, který probíhá mezi jednotlivými uvedenými rovinami.

Získávání vědomostí a poznatků z příslušného předmětu je ovlivněné jednak představami, které mají žáci o vyučování toho daného předmětu ale také vlivem sociálních a materiálních podmínek v kontextu kterých se učení ve škole uskutečňuje (13, s. 193)

4. Vzdělávání mladých hasičů

Vzdělávání mladých hasičů je volnočasová aktivita spadající do kategorie neformálního vzdělávání. Předávání zkušeností mladým zájemcům o záslušnou hasičskou činnost je základem pro dlouholetou činnost sborů. Kdo jiný než právě mladí hasiči budou udržovat tradici hasičských dobrovolných sborů. A právě díky záslušné práci a vzdělávání mladých dobrovolných hasičů, fungují sbory dodnes a budou i nadále pokračovat.

4.1 Historie hasičského mládí

Počátky práce s mládeží u dobrovolných hasičů v minulém století (do roku 1918)

Na rozhraní století se začínají objevovat první zmínky o vzniku jinošské hasičské čety ve sborech. V roce 1905 byly uvedeny zásady k zakládání a činnosti jinošských družin dobrovolných hasičů. Přesto že v hasičských sborech byla řada učitelů, chyběl ucelený systém výchovy a výcviků a nebyl ani vytvářet tlak na nutnost zakládání mládežnických kolektivů. Na návrh učitele z České Třebové J. B. Hubálka schválila zemská ústřední hasičská jednota dokument „o zřizování jinošských skupin“. Dokument měl název „Pravidla, dle nichž lze zřizovati a spravovati jinošské družiny při sborech hasičských“. Později v roce 1912 se zemská ústřední jednota opět vrací k iniciativě učitele J. B. Hubálka a vydává brožuru „Jinošské družiny při sborech dobrovolných hasičů“.

Práce s mládeží v období Československé republiky (1918 – 1938)

Po první světové válce je situace obdobná, stále je nedostatek mladých hasičů. V roce 1923 z celkového počtu 4415 sborů bylo pouze 44 jinošských družin s celkovým počtem 424 členů. Na počátku 30 let se vytvářely žákovské odbory čs. hasičstva a ty podléhaly schválení okresnímu školnímu výboru. Vzhledem k vývoji situace v sousedním Německu byl kladen důraz na brannou výchovu a tak je od roku 1934 patrný rozvoj družin. Byla rozvíjena hasičská a samaritánská výchova.

Mládí v dobrovolných hasičských sborech v období fašistické okupace (1939 – 1945)

Situace v tomto období se samozřejmě dotkla i samotné činnosti hasičstva. Vláda nařídila, že všechny spolky musí oznámit, že chtějí i nadále rozvíjet svojí činnost jinak zaniknou. Byla vydána různá nařízení, která omezovala a upravovala činnost hasičských

sborů. Přirozený pokles počtu členů a žákovských a dorosteneckých družstev se projevil v době okupace (10, s. 9).

Hasičský dorost v letech 1945 – 1990

V roce 1945 zasedala zemská hasičská jednota a obnovila úkoly hasičstva v Čechách a na Moravě a byla zvolena dorostová komise. V roce 1946 byly vyzvány hasičské sbory, aby získávali mládež na školách a po dohodě s řediteli škol, žáci navštěvovali hasičské zbrojnice a organizovali hasičská cvičení a při těchto příležitostech získávali nové členy. V roce 1952 předal ministr vnitra představitelům hasičstva dekret, kterým byla hasičská organizace prohlášena za dobrovolnou organizaci celostátního významu. Již v roce 1957 proběhlo první celostátní školení pro vedoucí mládeže. Dalším důležitým rokem je 1972 kdy vzniká celostátní sportovně branná hra PLAMEN. Jejím posláním bylo rozvíjet vědomosti a návyky, dětské znalosti v oblasti požární ochrany. Hra Plamen, motivuje děti k získání odborných dovedností a za dobu svého trvání prošla řadou změn. V polovině roku 1990 se změnil název organizace současný název Sdružení hasičů, Čech, Moravy a Slezska (10, s. 9 – 10).

Od mladých požárníků k mladým hasičům od roku 1990

V letech 1990 až 1992 dochází z různých důvodů k úbytku členů. Zpřísnila se evidence členů, zavedením členských průkazů a také začaly vznikat nové organizace dětí. V roce 1995 se na konferenci mládeže dohodl další postup v činnosti práce s mládeží, zejména v odborné přípravě vedoucích (10, s. 10).

Málokterá zájmová a společenská organizace může vykázat tak dlouhou historii práce s mládeží a péči o svůj dorost.

4.2 Mladý hasič

„Mladým hasičem se dle stanov SH ČMS může stát chlapec nebo děvče ve věku od 6 do 18 let, souhlasí-li s jejich členstvím zákonný zástupce a kolektiv mladých hasičů, pokud ve sboru působí. Závaznou podmínkou pro členství je souhlas se stanovami SH ČMS a programem činnosti kolektivu mladých hasičů. Mladý hasič je řádným členem SH ČMS. V kolektivech mladých hasičů působí i děti předškolního věku, mladší 6 let a svou celoroční činností se připravují na své budoucí členství v SH ČMS, tzv. přípravka. Seznam těchto dětí do 6 let musí být v evidenci každého okresního sdružení hasičů (OSH). Jako doklad o evidenci

dítěte v přípravce se dítěti vydává pouze Příloha k členskému průkazu mladého hasiče, kde se místo čísla členského průkazu uvádí písmeno P a za pomlčku rodné číslo dítěte (10, s. 19).“

Kolektivem mladých hasičů se rozumí skupina nejméně 5 mladých hasičů ve věku do 18 let (10, s. 20).

4.3 Vedoucí kolektivů a družstev

Co se vlastně očekává od dobrého vedoucího? Vedení zájmové činnosti, je jak s oblibou a humorem s kolegy říkáme, nejlépe placená činnost a to tak že máme celých 60 minut / za hodinu. Vedení mladých hasičů, či jiné dobrovolné skupiny, je bez nároku na mzdu, je dobrovolné a jedinou odměnou je dobrý pocit z dobře odvedené práce, vítězství či dobře provedený požární útok.

Základem práce vedoucího je vždy dobrý vztah k dětem, který je posílený nadšením a zápallem pro danou zájmovou činnost. Je výborné když vedoucí je zároveň odborníkem ve svém oboru ale bez znalosti metodiky vedení kolektivu a předávání těchto znalostí a dovedností dětem, se často stává, že kolektiv postupně ztrácí zájem a rozpadá se. Vedoucí zájmové činnosti by měl umět zorganizovat různé činnosti pro děti a sám si je umět připravit (14, s. 50).

Pávková dělí žádoucí znaky osobnosti do tří skupin:

- První skupina jsou obecné charakteristiky osobnosti v celé její struktuře, všeobecné a odborné znalosti, dobrý zdravotní stav a fyzická kondice, kladné charakterové vlastnosti, rozvinuté postoje a zájmy, citová vyrovnanost a oblast sociálních vztahů
- Druhá skupina jsou znaky osobnosti, komunikativnost, pozitivní vztah k lidem, schopnost empatie
- Třetí skupina je podstatná pro všechny pedagogy,

4.3.1 Vedoucí kolektivu mladých hasičů

„Vedoucím kolektivu mladých hasičů se může stát pouze osoba starší 18 let, právně způsobilá, která splňuje předpoklady pro práci s dětmi a mládeží a je členem SH ČMS.

Vedoucím kolektivu se stává člen SDH po splnění následujících podmínek:

- *Schválením výboru SDH*
- *Získáním požadované kvalifikace minimálně II. stupně – vedoucí*

- Registrací u OSH respektive u okresní odborné rady mládeže (OORM)

Vedoucí kolektivu mladých hasičů je povinen:

- *Dodržovat stanovy SH ČMS, ustanovení zásad činnosti kolektivů mladých členů SH ČMS*
- *Vytvářet předpoklady pro dobrou činnost mladých hasičů a být jim dobrým příkladem*
- *Pečovat o zdravý tělesný a duševní vývoj mladých hasičů*
- *Dodržovat bezpečnostní a mravní předpisy při organizování činnosti*
- *Získávat odpovídající kvalifikaci dle zásad činnosti s kolektivy mladých hasičů SH ČMS a po získání kvalifikace III. stupně a II. stupně, procházet vzdělávacími kurzy (školením), které každoročně organizuje OORM nebo Ústřední odborná rada mládeže (ÚORM) s minimální frekvencí 1 x za dva roky, I. stupně 1 x za tři roky (pravidelnější účast se tímto nevyklučuje)*
- *Je přímo odpovědný výboru SDH, kterému předkládá ke schválení plán práce kolektivu a družstev mladých hasičů a informuje výbor o jeho plnění (10, s. 20 – 21).“*

4.3.2 Vedoucí družstev mladých hasičů

„Vedoucím družstva mladých hasičů se může stát pouze osoba starší 18 let, právně způsobilá, která splňuje předpoklady pro práci s dětmi a mládeží a je členem SH ČMS.

Vedoucím družstva se stává člen SDH po splnění následujících podmínek:

- *Schválením výboru SDH*
- *Získáním požadované kvalifikace minimálně III. stupně MINIMUM*
- *Oznámením vedoucím kolektivu*
- *Registrací u OSH respektive u okresní odborné rady mládeže (OORM)*

Vedoucí družstva mladých hasičů je povinen:

- *Dodržovat stanovy SH ČMS, ustanovení zásad činnosti kolektivů mladých členů SH ČMS*
- *Vytvářet předpoklady pro dobrou činnost mladých hasičů a být jim dobrým příkladem*
- *Pečovat o zdravý tělesný a duševní vývoj mladých hasičů*
- *Dodržovat bezpečnostní a mravní předpisy při organizování činnosti*
- *Získávat odpovídající kvalifikaci dle zásad činnosti s kolektivy mladých hasičů SH ČMS a po získání kvalifikace III. stupně a II. stupně, procházet vzdělávacími kurzy*

(školením), které každoročně organizuje OORM nebo Ústřední odborná rada mládeže (ÚORM) s minimální frekvencí 1 x za dva roky, I. St. 1 x za tři roky (pravidelnější účast se tímto nevylučuje)

- *Je přímo odpovědný vedoucímu kolektivu, kterému předkládá ke konzultaci plán práce družstva mladých hasičů a informuje vedoucího o jeho plnění (10, s. 21).“*

4.4 Strojník

Jedním z celoročních úkolů činnosti mladých hasičů je získávání odznaků odborností, nebo také jednoduše řečeno získávání vědomostí a znalostí z oblasti požární ochrany.

Strojník zná běžnou techniku, která se používá u hasičů, zná její části i její údržbu. Zná způsoby a druhy použití běžných technických prostředků požární ochrany. Zná optické signály požární ochrany. Ke splnění odbornosti a získání odznaku strojníka je potřeba úspěšné zvládnutí testu.

4.4.1 Požární technika

Požární techniku tvoří zejména:

- Silniční vozidla – nákladní, osobní, speciální, přípojná vozidla, apod.
- Zvláštní vozidla – pracovní stroje pásové nebo kolové, traktory apod.
- Plavidla – vznášedla a lodě
- Letadla – vrtulníky, letouny
- Železniční kolejová vozidla - bez pohonu, s pohonem

Složitost zásahu v dnešní době neustále stoupá, a proto mají hasiči, ve svých zbrojnicích hodně druhů zásahových požárních automobilů. Těmi základními jsou:

- Cisternová automobilová stříkačka (CAS)
- Dopravní automobil (DA)
- Rychlý zásahový automobil (RZA)
- Automobilová plošina (AP)
- Automobilový žebřík (AZ)
- Technický automobil (TA)
- Velitelský automobil (VEA)
- Vyprošťovací automobil (VYA)
- Požární letadla a vrtulníky
- Požární čluny a lodě (16, s 1 – 3)

4.4.2 Věcné prostředky požární ochrany (PO)

Jsou tvořeny prostředky a materiálem, které hasiči používají při své činnosti u jednotlivých zásahů. Podle druhu je dělíme na:

Základní věcné prostředky PO

- Hasicí (džberové stříkačky, pojízdné a přívěsné hasicí přístroje, přenosné)
- Přenosné žebříky pro hasiče (hákové, vysouvací, nastavovací)
- Základní hadicové (pěnotvorné armatury, sací nebo tlakové hadice, proudnice)
- Pomocné hadicové (můstky, navijáky, objímky na hadice, klíče na hadice)

Účelové prostředky PO

- Vyprošťovací a destrukční (sekery, páčidla, kladiva, navijáky)
- Osvětlovací (světlomety a různé druhy svítidel)
- Varovné (výstražná zařízení, pro stanovení polohy hasiče u zásahu)
- Ostatní (lopaty, krumpáče, skříňky s nástroji)

Speciální věcné prostředky PO – zásahové

- Prostředky pro práci při povodních
- Prostředky pro práci na vodní hladině (čluny, plovací vesty)
- Prostředky pro práci pod vodní hladinou (potápěčské vybavení)
- Pneumatické vyprošťovací zařízení

Speciální věcné prostředky PO – záchranné

- Záchranné a evakuační prostředky (seskokové matrace, tunely, záchranné plachty)
- Prostředky první pomoci (nosítka, lékárničky, dlahy)
- Prostředky pro práci ve výšce (postroje, lana)

Zásahové osobní ochranné prostředky

- Rukavice, ochranná obuv, různé druhy ochranných oděvů apod.

Zásahové společné ochranné prostředky

- Speciální výstroj pro ochranu proti dešti, chladu, pro speciální hašení ohně apod. (16, s. 4)

4.4.3 Běžná údržba motorové stříkačky

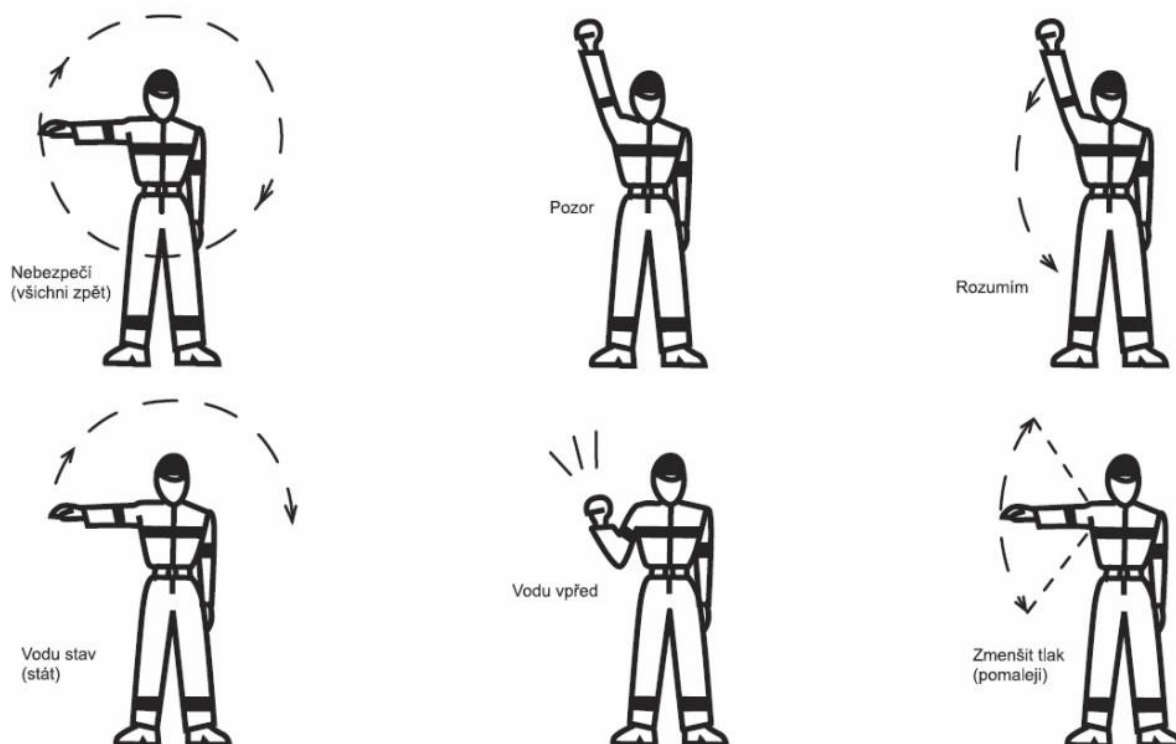
Přenosná motorová stříkačka PS 12 je samostatný čerpací agregát, který je uložený v rámu se čtyřmi otočnými držáky pro snadné přenášení.

Údržba motorové stříkačky:

- Kontrola provozních kapalin (benzín, olej, chladicí kapalina)
- Baterie
- Optická kontrola

4.4.4 Optické signály požární ochrany

Signály pro varování nebo dodávku vody můžeme provádět bez slovního doprovodu, provádíme je vždy pravou rukou a za snížené viditelnosti pomocí svítilny.

Obr. 4 SH ČMS, Metodika výuky k získání odbornosti – Strojník

5. Hra Plamen a celoroční činnost dorostu

5.1 Hra Plamen

„Hra Plamen představuje výchovně vzdělávací program systém fyzické přípravy pro kolektivy mladých hasičů Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Posláním této hry je rozvíjet všeobecné dětské znalosti, vědomosti a dovednosti s přihlédnutím k odborné technické oblasti požární ochrany

Cílem hry je aktivně a celoplošně podporovat organizovanou mimoškolní činnost dětí a mládeže se zájmem o požární ochranu a za účelem podpory zdravého životního stylu rozvíjet soutěžní formou jejich fyzickou kondici.

Organizátorem hry Plamen v České Republice je Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Hlavními strategickými cíli práce s dětmi a mládeží SH ČMS jsou:

- *Všeobecná organizovaná mimoškolní práce s dětmi a mládeží*
- *Všestranný a harmonický rozvoj osobnosti dítěte a mladého člověka s důrazem na zvyšování fyzické zdatnosti, a to za účelem výchovy k budoucí dobrovolné práci v jednotkách sborů dobrovolných hasičů (15, s. 9).“*

Podmínky účasti

Hry Plamen se může zúčastnit každý člen SH ČMS, zúčastnit se může kolektiv s nejméně 9 členy a maximální počet účastníků v družstvu je 10. Doporučený vstupní věk je 6 let a nad 15 let jde už o kategorii dorostu. Mladí hasiči soutěží ve hře Plamen bez rozlišení pohlaví v kategoriích mladší do 11 let a starší od 11 – 15 let (15, s. 9 – 10).

5.1.1 Požární útok

V požárním útoku soutěží 7 členů, osobní materiál si zajišťuje soutěžní družstvo vlastní a nesmí na něm být provedeny úpravy.

Provedení útoku

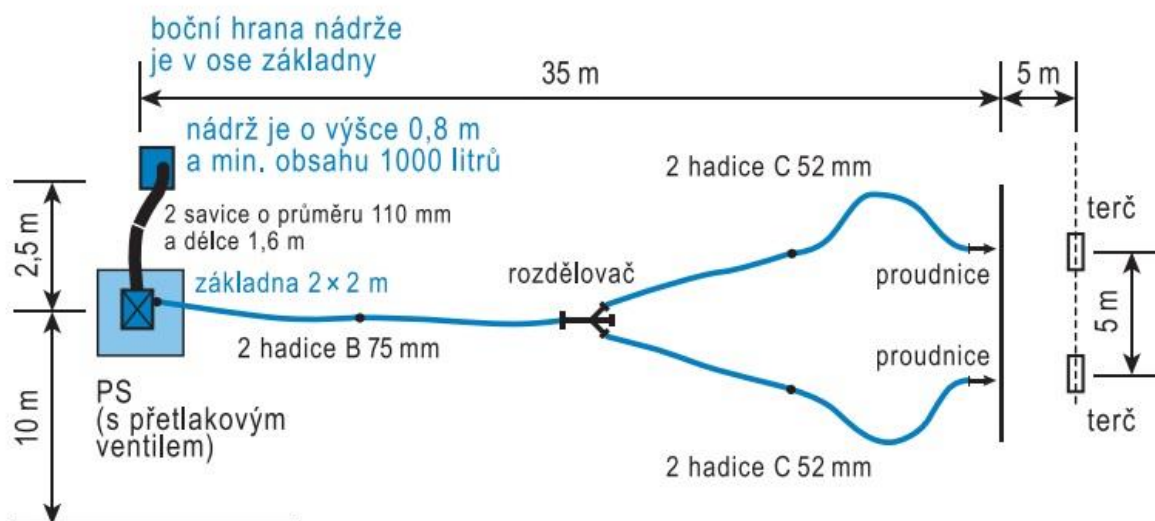
Před zahájením útoku nastartuje strojník motorovou stříkačku a povel ke startu se dává až je stroj v chodu. Na signál startéra vyběhává soutěžní družstvo k základně, na kterou si před startem uspořádali všechno potřebné vybavení. Sací koš musí být našroubován na savici ještě před ponořením koše do vody, utvoří se útočné vedení s použitím dvou hadic B, rozdělovače, dvou hadic C a proudnice C pravý útok a dvou hadic C a proudnice C levý útok. Strojník

starší kategorie obsluhuje motorovou stříkačku pod dozorem dospělého strojníka. U mladší kategorie motorovou stříkačku obsluhuje automaticky dospělý strojník.

Počet rozhodčích

- Rozhodčí disciplíny
- 4 Rozhodčí (na základně, u kádě s vodou, 2 u terčů)
- Startér
- Pomocník startéra
- Časoměřiči
- Dospělý strojník u motorové stříkačky
- Zapisovatel

Požární útok

Obr. 5 SH ČMS, Metodická pomůcka pro vedoucí a instruktory: Směrnice hry Plamen

Hodnocení

Pokus je platný pouze, jsou-li dodrženy všechna pravidla dané pro požární útok. Vyhrává družstvo, které v požárním útoku dosáhlo nejkratšího času, přičemž se počítá nejdelší čas zasaženého terče, na obou terčích (15, s. 33 – 39).

5.1.2 Požární útok s překážkami CTIF

International Association of Fire and Rescue Services (CTIF). Soutěží 8 členů + velitel. V okresních kolech rozhoduje pořadatel o počtu pokusů, ale ve vyšších kolech probíhá

disciplína ve dvou pokusech. Do hodnocení se započítává lepší ze dvou pokusů. Na dráze není povoleno umístění pomocných značek.

Soutěžní dráha

První úsek dráhy

Od startu až ke značce je to 60 m, celé družstvo včetně velitele proběhne tento první úsek dráhy, ve kterém se nachází čtyři překážky:

1. Vodní příkop (1,8 m dlouhý a 2 m široký)
2. Bariéra (0,7 m vysoká a 2 m široká)
3. Tunel (6 m dlouhý, 0,6 m široký a 0,8 m vysoký)
4. Lávka (2 m dlouhá, 0,2 m široká a 0,35 nad povrchem země)

Druhý úsek dráhy

Od značky 60 m až po značku 65 m. Dva kusy džberových stříkaček s 10 listry vody, hadice jsou dvojitě svinuty a nezavodněné. Dva metry před nástřikovou stěnou je umístěná čára, kterou závodníci nesmí překročit ani před samotným nástřikem. Po naplnění odměrné nádoby umístěné na nástřikové stěně se projeví akustický nebo optický signál, že druhý úsek dráhy je splněn.

Třetí úsek dráhy

Od značky 65 m až po značku 70m. Na pravé straně soutěžní dráhy jsou umístěny obrazy uzlů. Na uzlovém stojanu visí tři spirálově spletená lana o průměru minimálně 6 mm a jedno záchranné lano v sáčku, které slouží pro úvaz na proudnici.

Čtvrtý úsek dráhy

Od značky 70 m až po značku 75 m je nástupní plocha družstva k ohlášení ukončení disciplíny.

Počet rozhodčích

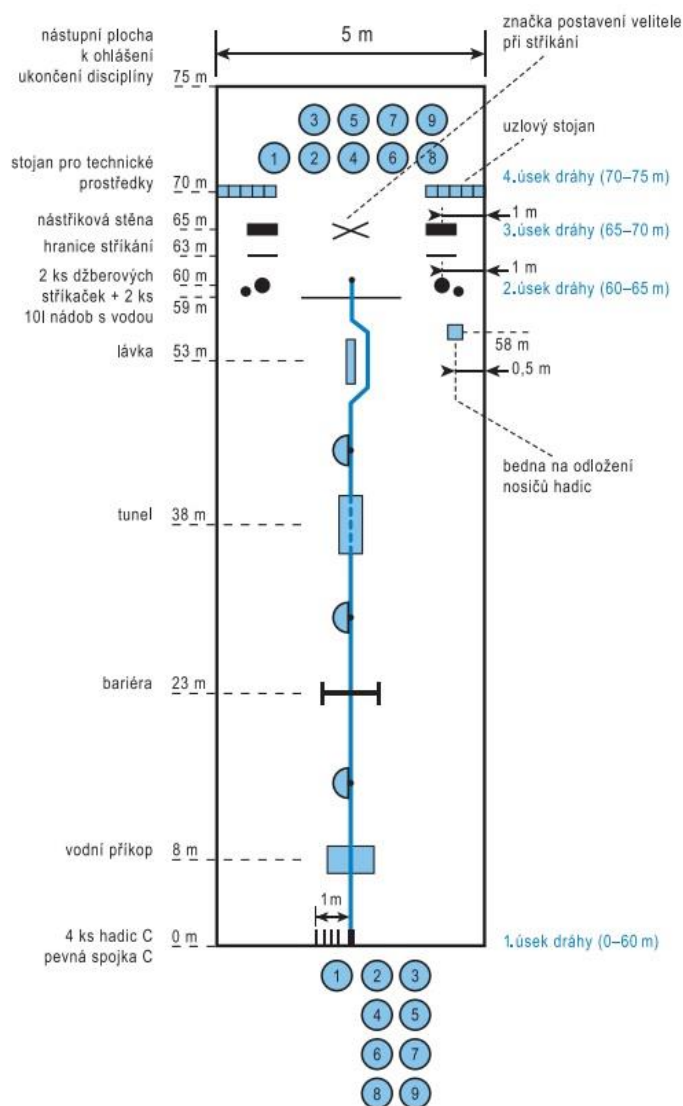
- Rozhodčí hodnotí překonání překážek vodního příkopu a bariéry včetně správného rozvinutí hadic C
- Rozhodčí hodnotí překonání překážek tunel a lávka včetně správného rozvinutí hadic C
- Rozhodčí hodnotí práci se džberovkou, přešlap čáry a zda byl úkol správně splněn

- Rozhodčí hodnotí správnost práce velitele družstva a určování technických prostředků
- Rozhodčí hodnotí vázání uzlů
- 3 časoměři

Hodnocení

Pokus je platný pouze, jsou-li dodrženy všechna pravidla dané pro požární útok s překážkami. Vyhrává družstvo, které dosáhlo nejkratšího času. Při dvou pokusech se počítá lepší čas (15, s. 41 – 55).

Požární útok s překážkami CTIF

Obr. 6 SH ČMS, Metodická pomůcka pro vedoucí a instruktory: Směrnice hry Plamen

5.1.3 Štafeta 4 x 60 metrů

Štafeta se uskutečňuje v jedné nebo více dráhách zároveň. Každá štafeta má jeden pokus a družstvo připraví ze svých členů 2 čtyřčlenné štafety.

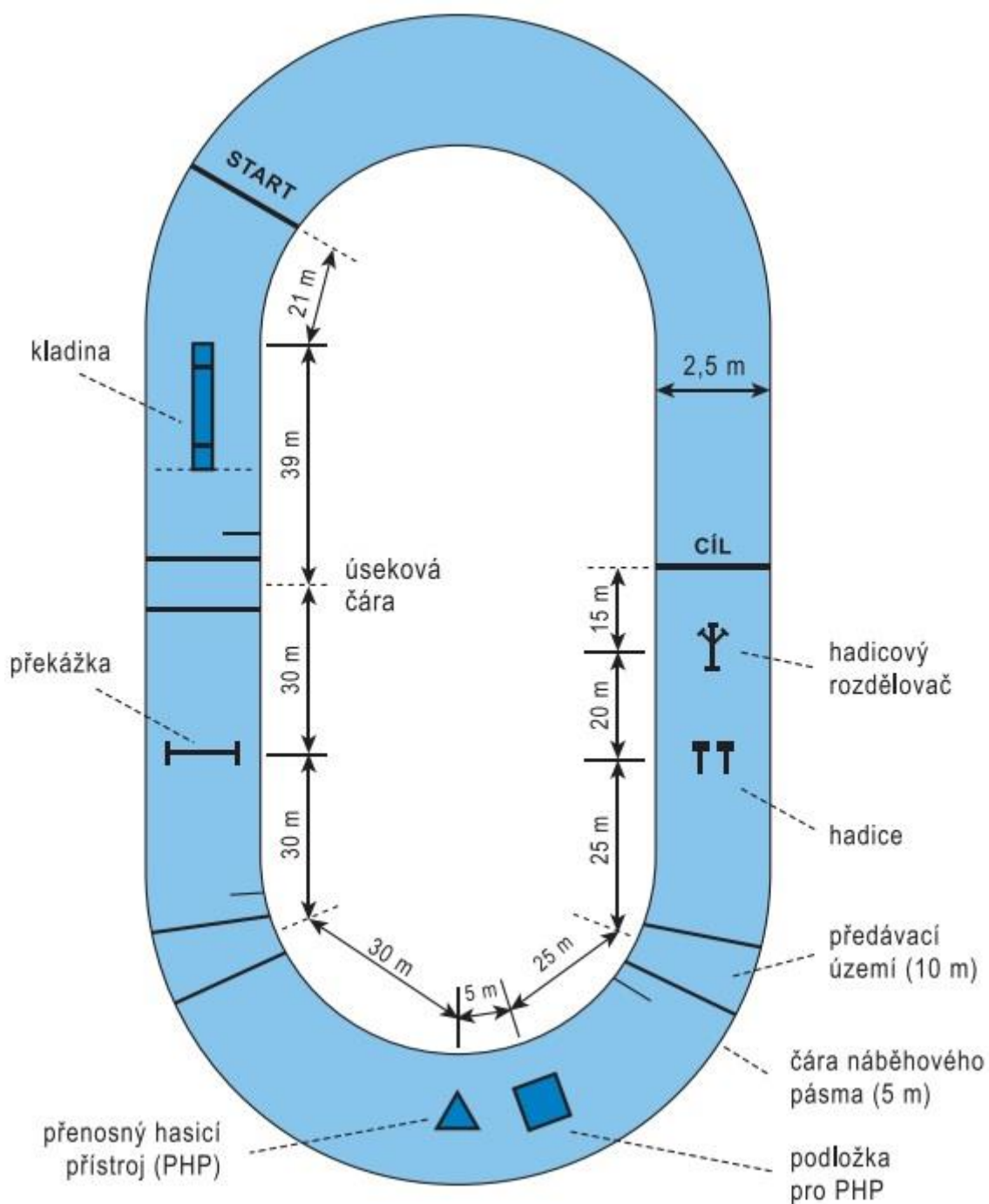
Provedení štafety

Na první úseku se ve vzdálenosti 21 metrů od startu připraví kladina a na druhém po 30 metrech bariéra pro chlapce vysoká 1,5 metru a pro dívky a mladší kategorii o výšce 0,70 metru. Na třetím úseku dráhy se připraví prázdný hasicí přenosný přístroj a na čtvrtém úseku ve vzdálenosti 25 metrů od etapové čáry dvě hadice C. Na pokyn rozhodčího disciplíny se připraví soutěžící na jednotlivé etapy štafety, kamkoliv v rozběhovém území, které začíná 5 metrů před předávacím územím. Na signál startéra vyběhne první soutěžící, přeběhne kladinu a předá štafetu druhému, který překoná bariéru a předá štafetu na předávacím území, poté třetí soutěžící přenesení hasicí přístroj k dalšímu předávacímu území, na vyznačenou značku. Poslední soutěžící běží k hadicím, které libovolným způsobem a v libovolném pořadí spojí a s napojenou proudnicí proběhne cílem.

Počet rozhodčích

- Rozhodčí disciplíny
- Startér
- Pomocník startéra
- 4 rozhodčí u překážek
- 3 rozhodčí u předávek
- Rozhodčí v cíli
- Zapisovatel
- 3 časoměřiči (15, s. 56 – 63).

Štafeta

Obr. 7 SH ČMS, Metodická pomůcka pro vedoucí a instruktory: Směrnice hry Plamen

5.2 Celoroční činnost dorostu

Činnost družstev i jednotlivců je zaměřená na pět základních oblastí:

- Výchovná oblast je výchova k dobrovolné práci, znalosti požární ochrany a k pomoci s mimoškolní prací s dětmi. Cílem je učit děti a dorost umět systematicky využívat volný čas a vést k samostatnosti. Vést k pocitu odpovědnosti a zodpovědnosti k ostatním členům kolektivu.
- Oblast požární ochrany kde je cílem získat znalosti z požární ochrany a připravit se na aktivní činnosti jak v oblasti technické tak i preventivně výchovné. Prakticky si ověřit své znalosti a dovednosti.
- Oblast sportovní vede ke zvyšování fyzické připravenosti, vytrvalosti a obratnosti.
- Oblast kulturně společenské zájmové činnosti kde je cílem působit na harmonický rozvoj osobnosti vhodnými formami, jako jsou kulturní akce, pořádání her a významná výročí sboru při které se pořádají soutěže a oslavy.
- Oblast veřejně prospěšné činnosti je působení na spoluodpovědnost za vytváření a ochranu hodnot. Podílet se na tvorbě a udržování životního prostředí (17, s. 24).

6. Okresní sdružení hasičů Vyškov

6.1 Vyškovský Soptík – Liga mladých hasičů

Historie této soutěže začíná v roce 2004 – 2005. Podnět vyplynul z již fungující Velké ceny v požárním útoku mužů a žen a zvyšujících se počtů soutěží mládeže v okrese Vyškov. Do té doby pořádaly sbory svoje vlastní soutěže, při příležitosti výročí a oslav, nebo pravidelné memoriály. Rada mládeže vyhlásila nultá ročník, kde se vyzkoušelo fungování a hodnocení na soutěžích a systém zpracovávání výsledků. Do celkového hodnocení se započítávaly i výsledky z okresního kola. Pořadatelé soutěží se sami rozhodovali, zda se bude jejich soutěž do ligy započítávat, nebo ne. Přibývali soutěže i soutěžní družstva a jednotlivé soutěže narůstaly co do časové náročnosti. S tím samozřejmě souviselo i to jak zabavit děti na soutěži a proto se přistoupilo k zavedení dodatkové disciplíny. Byl výběr v disciplíně štafeta dvojic, štafeta 4 x 6 metrů s překážkami, běh na 60 metrů s překážkami jednotlivců a útok CTIF. Úroveň soutěží na okrese se zvedala a na soutěže zajíždějí i sbory s okolních okresů i vzdálenějších. Velký zájem a vysokou úroveň dosahuje běh na 60 metrů s překážkami a v této disciplíně dosahují závodníci z našeho okresu úspěchy následně i na soutěžích v celé republice.

Z důvodů velkého zájmu vyplynulo, že se 2 x ročně pořádá i soustředění, ke zdokonalení v disciplíně běh na 100 metrů s překážkami pro dorost a pro mládež v běhu na 60 metrů a na toto soustředění byli pozvaní jako lektoři zkušení závodníci v této disciplíně, kteří předávají své zkušenosti naší mládeži a dorostu.

Díky těmto aktivitám, v našem okrese vyrůstají závodníci, kteří reprezentují okres Vyškov na soutěžích po celé republice a podávají kvalitní výsledky. Vzájemná spolupráce mezi radou mládeže, sbory a pracovní skupinou pro sport je velmi důležitá nejen při pořádání jednotlivých soutěží, ale hlavně při okresních kolech, kde je vždy nutná souhra většího počtu lidí.

V současné době je do Vyškovského Soptíka zařazeno 11 soutěží (18, s. 251).

6.2 Velká cena v požárním sportu Vyškov

Prvotním indikátorem byla sametová revoluce, změna režimu, nutnost změnit vše co má spojení s komunismem, konec nařizování ze strany státu, objevování něčeho nového a snaha prosadit nové metody výcviku. Z těchto a mnoha dalších důvodů, začalo okresní sdružení hasičů řešit problém nefungujících okrsků. Nikdo se nechtě zúčastňovat okresního kola v požárním sportu a řešilo se dilema, kdo ze sborů okresu Vyškov nás bude zastupovat.

V roce 1994 vyhlásilo okresní sdružení nultý ročník soutěže v požárním útoku s vodou pod názvem „Velká cena okresu Vyškov“. Systém zafungoval a a zapojilo se hodně družstev a tím pádem se přistoupilo ke zrušení nultého ročníku a byl vyhlášen 1. Ročník soutěže Sborů dobrovolných hasičů v požárním útoku o Velkou cenu okresu Vyškov. Vyhlášovatelem byla odborná rada velitelů při Okresním sdružení hasičů Vyškov, nyní Pracovní skupina sportu při Výkonném výboru OSH Vyškov. Cílem této skupiny je zvýšit popularitu a zájem soutěží hasičů a nabídnout možnost vzájemného měření sil v požárním útoku. Všem zúčastněným zaručuje v případě vítězství hodnotné ceny, poznání mnoha dalších hasičů k navázání spolupráce a dobrých kamarádkých vztahů, které by měli vést ke sjednocení hasičů v našem okrese.

Velká cena se řídí svými pravidly, která ale může ovlivnit každé soutěžní družstvo, pokud má oprávněné požadavky a jeho soutěž je zařazena do Velké ceny. Soutěží se v kategoriích ženy, muži, veteráni i dorost a sbory pořádající soutěž musí splnit mnoho kritérií, aby jejich soutěž byla zařazena do kalendáře Velké ceny i v dalším roce. Všechno toto vede k atraktivnosti jednotlivých soutěží a stále většímu zájmu družstev z okolních okresů, u nás tyto soutěže navštěvovat. Úspěšnost přípravy v okrese Vyškov lze dokázat vítězstvím dorostenek z SDH Ivanovice na Hané, které se staly mistryňmi České Republiky v Požárním sportu, v roce 2010 pořádaném v Litomyšli (18, s. 252 – 253).

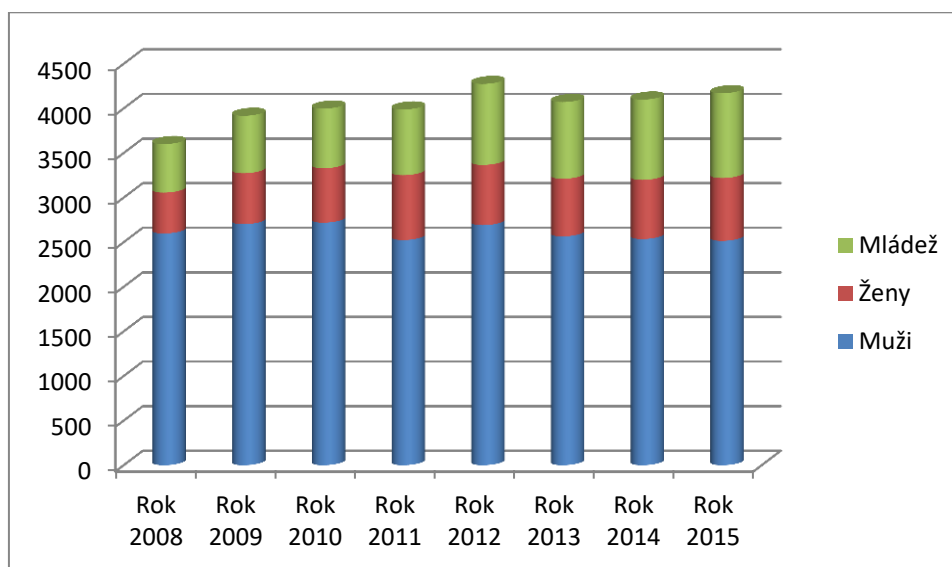
6.3 Dobrovolní hasiči okresu Vyškov v číslech

V této kapitole jsem na základě výzkumu a hlášení o činnosti Okresního sdružení hasičů Vyškov vytvořila grafy, kde je přehledně vidět stav hasičské základny OSH Vyškov.

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska okresu Vyškov má v roce 2017 celkem 79 Sborů dobrovolných hasičů, které jsou rozděleny do 14 okrsků. Evidovaný počet členů k 31. 12. 2015 čítal 4357 mužů, žen a mladých hasičů (18, s. 9).

6.3.1 Evidovaný počet všech členů OSH Vyškov

Počet evidovaných řádných členů OSH Vyškov byl v letech 2008 – 2015 následující:

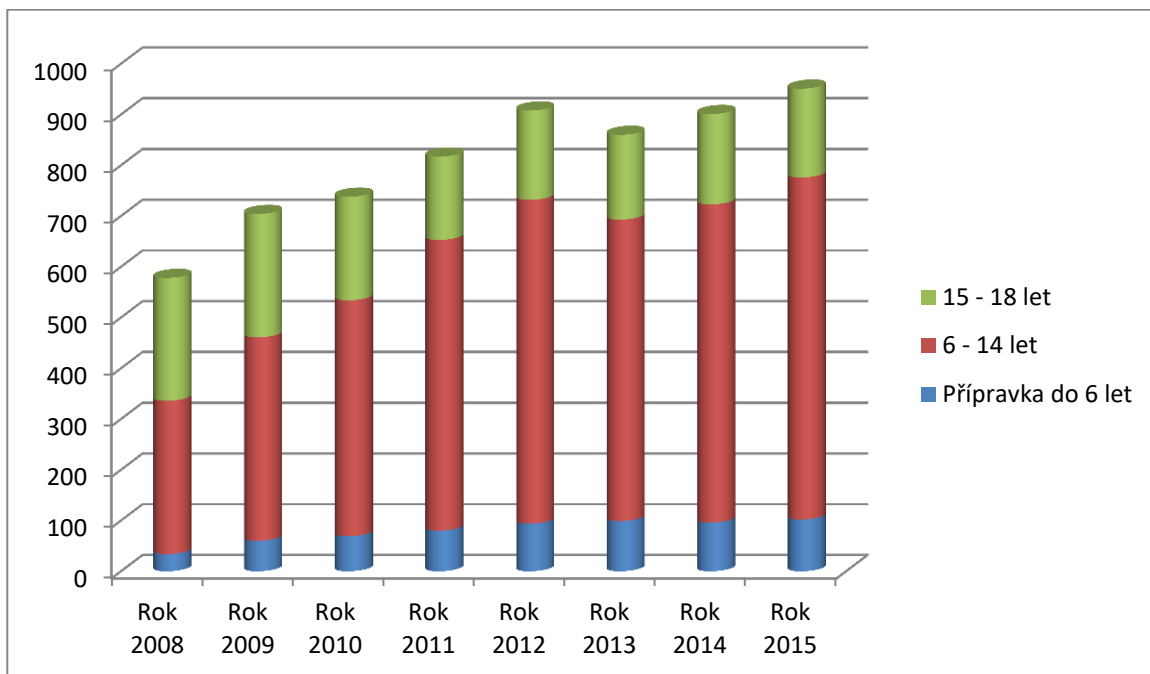
Graf 1. Evidovaný počet členů OSH Vyškov

	Muži	Ženy	Mládež	Celkem
Rok 2008	2598	458	544	3600
Rok 2009	2702	571	644	3917
Rok 2010	2719	610	669	3998
Rok 2011	2524	727	737	3988
Rok 2012	2691	675	908	4274
Rok 2013	2565	646	860	4071
Rok 2014	2535	663	901	4099
Rok 2015	2515	704	951	4170

Obr. 7 Evidovaný počet členů OSH Vyškov

6.3.2 Evidovaný počet mladých hasičů OSH Vyškov

Počet evidovaných mladých hasičů OSH Vyškov byl v letech 2008 – 2015 následující:

Graf 2. Evidovaný počet mladých hasičů OSH Vyškov

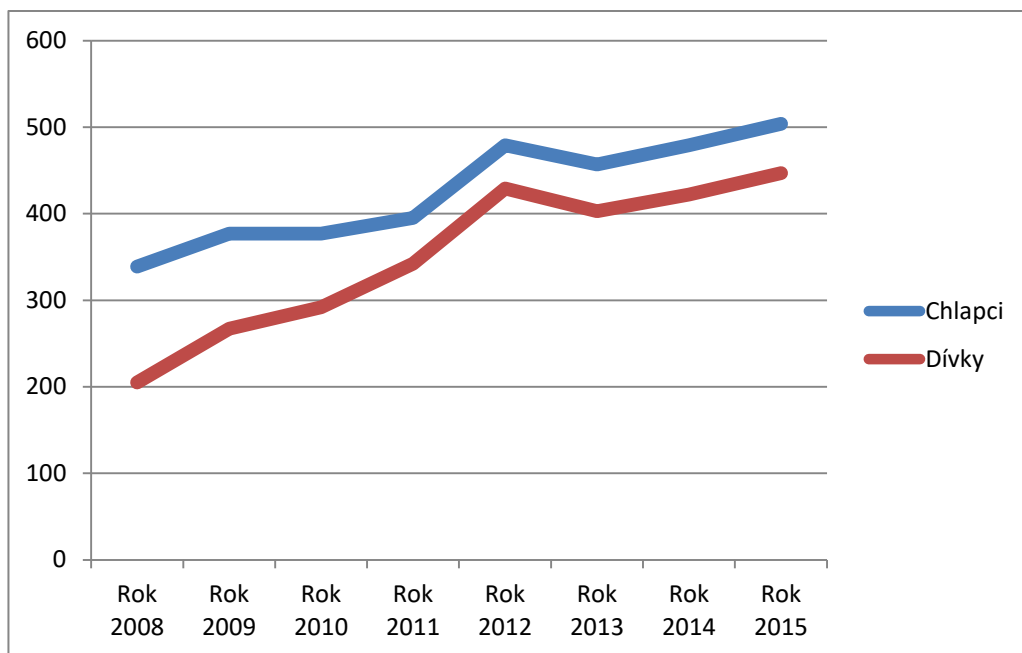
	Přípravka do 6 let	6 - 14 let	15 - 18 let	Celkem
Rok 2008	34	302	242	578
Rok 2009	60	401	243	704
Rok 2010	69	465	204	738
Rok 2011	80	573	164	817
Rok 2012	94	638	176	908
Rok 2013	99	594	167	860
Rok 2014	96	627	178	901
Rok 2015	102	674	175	951

Obr. 8 Evidovaný počet mladých hasičů OSH Vyškov

Zatímco počet všech řádných členů OSH Vyškov mírně stoupá ale bez nějakého velkého nárůstu, na grafu evidovaného počtu mladých hasičů, je vidět velký nárůst, za poslední roky.

6.3.3 Evidovaný počet chlapců a dívek

Počet evidovaných mladých hasičů OSH Vyškov byl v letech 2008 – 2015 následující:

Graf 3. Evidovaný počet chlapců a dívek OSH Vyškov

	Chlapci	Dívky	Celkem
Rok 2008	339	205	544
Rok 2009	377	267	644
Rok 2010	377	292	669
Rok 2011	395	342	737
Rok 2012	479	429	908
Rok 2013	457	403	860
Rok 2014	479	422	901
Rok 2015	504	447	951

Obr. 8 Evidovaný počet mladých hasičů OSH Vyškov

Aplikační část

Cílem mé práce je vytvořit pracovní sešit pro mladé hasiče, kde by našli všechny potřebné informace pro mladé hasiče v přehledné a ucelené formě.

Malý rádce mladého hasiče

Se zaměřením na získání odbornosti
strojník

Úvod

Příručka, která se Vám dostává do rukou, přináší základní přehled vědomostní skladby pro mladé hasiče. Piliřem k tvorbě těchto textů se stala literatura uvedená na konci příručky.

Učební texty neobsahují samy o sobě komplexní sbírku dat potřebných pro činnost mladého hasiče, jsou však pojátkem mezi jednotlivými učebními texty dostupných pro mladé hasiče převážně pouze na internetu a přináší základní informace v uceleném textu.

Po postupném společném nastudování dojdeme do cíle, kterým je získání odznaku odbornosti – Strojník.

Text je členěn na kapitoly:

1. Požární technika
2. Věcné prostředky požární ochrany (dále jen PO)
3. Motorová stříkačka
4. Technické prostředky PO
5. Optické signály
6. Strojník – test k plnění odbornosti
7. Požární útok
8. Uzlování

Pevně věřím, že tento pracovní list využijete nejen ve své činnosti mladého hasiče, ale nasbírané poznatky využijete i v jiných oblastech.

Kapitola 1.

Požární technika

Cíle kapitoly 1: Zjistit co vše patří do požární techniky

Co patří do požární techniky?

Silniční vozidla: nákladní, osobní, speciální, přípojná vozidla, apod.

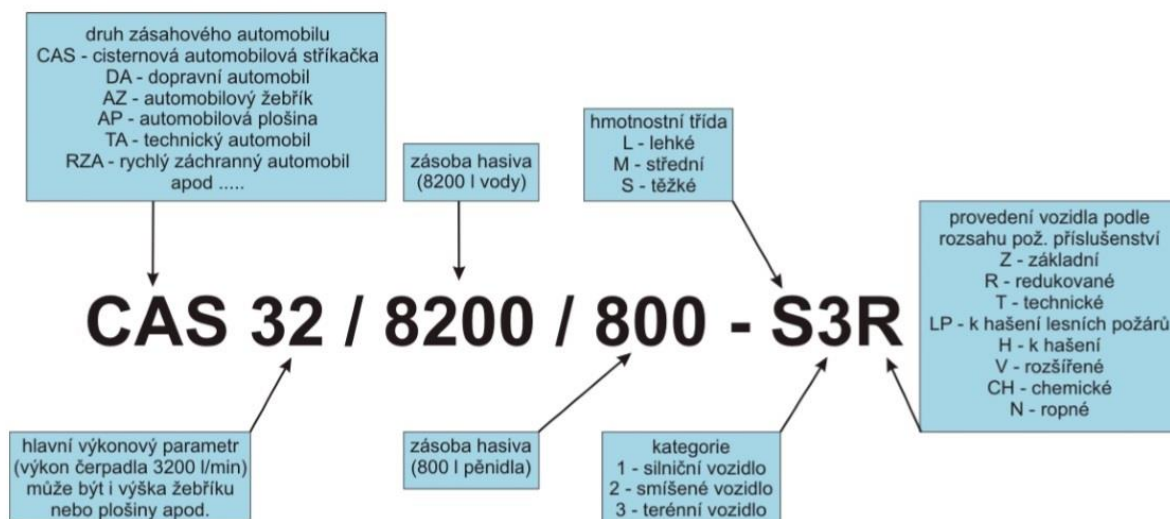
Zvláštní vozidla: pracovní stroje pásové nebo kolové, traktory apod.

Plavidla: vznášedla a lodě

Letadla: vrtulníky, letouny

Železniční kolejová vozidla: bez pohonu, s pohonem

Jak se značí požární automobily?

poznámky

Zásahové požární automobily

Cisternová automobilová stříkačka (CAS)

Je základním hasičským vozidlem, používaným prakticky téměř u všech zásahů, včetně dopravních nehod apod. Vybavení těchto vozidel může být různé podle toho, pro kterou činnost je vozidlo určeno.

Dopravní automobil (DA)

Je speciálním vozidlem určeným pro přepravu lidí / požárního družstva.

Rychlý zásahový automobil (RZA)

Je speciálním vozidlem uzpůsobené k zásahům technického charakteru (např. dopravní nehody) i k likvidaci požárů.

poznámky

Zásahové požární automobily

Automobilová plošina (AP)

Automobilové vysokozdvížené plošiny jsou určeny pro hasební, záchranné a technické zásahy ve výškách.

Automobilový žebřík (AZ)

Automobilové žebříky jsou určeny pro hasební a technické zásahy ve výškách. Lze je využít i pro evakuaci nebo záchranu osob.

Technický automobil (TA)

Technické automobily mají různá určení. TA na obrázku je určen k prvotnímu zásahu u dopravních nehod i v terénu.

poznámky

Zásahové požární automobily

Vyprošťovací automobil (VYA)

Vyprošťovací automobily slouží jako autojeřáby pro vyprošťování havarovaných vozidel. Bývají vybaveny i zařízeními pro odtah havarovaných vozidel.

Požární letadla vrtulníky

Používají se převážně k hašení velkých ploch požáru (např. při lesních požárech). Vrtulníky bývají často využívány k evakuaci lidí při povodni nebo v případě odříznutí přístupových cest.

Požární lodě a čluny

Čluny se používají převážně k záchraně a evakuaci lidí při povodni nebo k jejich zásobování v případě odříznutí přístupových cest

poznámky

Kontrolní otázky kapitoly 1

- 1. Rychlý zásahový automobil má označení?**
 - a) RA
 - b) RZA
 - c) RZ

- 2. Dopravní automobil (DA) slouží**
 - a) K dopravě hasební látek na požářiště
 - b) K technickým zásahům ve výškách
 - c) K přepravě osob

- 3. Co nepatří do požární techniky**
 - a) Technický automobil
 - b) Automobilový žebřík
 - c) Ochranná obuv

Správné odpovědi si společně vyhledejte na předchozích stránkách a tímto jsme úspěšně nastudovali první kapitolu – Požární technika.

Kapitola 2.

Věcné prostředky PO

Cíle kapitoly 2: Zjistit co vše patří do věcných prostředků PO

Věcné prostředky požární ochrany jsou tvořeny materiálem a prostředky, které používají hasiči při své činnosti u jednotlivých druhů zásahů.

Tato kapitola bude náročnější na studium, proto jí věnujte více času... pro zjednodušení a lepší přiřazení jednotlivých věcných prostředků, je zvýrazněné vždy slovo, které vystihuje celou kategorii.

Základní dělení

Základní věcné prostředky PO

- ✚ *Hasiči (džberové stříkačky, pojízdné a přívěsné hasičí přístroje, přenosné)*
- ✚ *Přenosné žebříky pro hasiče (hákové, vysouvací, nastavovací)*
- ✚ *Základní hadicové (pěnotvorné armatury, sací nebo tlakové hadice, proudnice)*
- ✚ *Pomocné hadicové (můstky, navijáky, objímky na hadice, klíče na hadice)*

Účelové prostředky PO

- ✚ *Vyprošťovací a destrukční (sekery, páčidla, kladiva, navijáky)*
- ✚ *Osvětlovací (světlomety a různé druhy svítidel)*
- ✚ *Varovné (výstražná zařízení, pro stanovení polohy hasiče u zásahu)*
- ✚ *Ostatní (lpaty, krumpáče, skříňky s nástroji)*

Speciální věcné prostředky PO – zásahové

- ✚ *Prostředky pro práci při povodních*
- ✚ *Prostředky pro práci na vodní hladině (čluny, plovací vesty)*
- ✚ *Prostředky pro práci pod vodní hladinou (potápěčské vybavení)*
- ✚ *Pneumatické vyprošťovací zařízení*

Speciální věcné prostředky PO – záchranné

- ✚ *Záchranné a evakuační prostředky (seskokové matrace, tunely, záchranné plachty)*
- ✚ *Prostředky první pomoci (nosítka, lékárničky, dlahy)*
- ✚ *Prostředky pro práci ve výšce (postroje, záchranná lana)*

Zásahové osobní ochranné prostředky

- ✚ *Rukavice, ochranná obuv, různé druhy ochranných oděvů apod.*

Zásahové společné ochranné prostředky

- ✚ *Speciální výstroj pro ochranu proti dešti, chladu, pro speciální hašení ohně apod.*

poznámky

Kontrolní otázky kapitoly 2

- 1. Mezi **základní** věcné prostředky nepatří?**
 - a) Přenosný hasicí přístroj
 - b) Hákový žebřík
 - c) Záchranné lano

- 2. Tlakové hadice patří mezi?**
 - a) Základní věcné prostředky
 - b) Účelové věcné prostředky
 - c) Speciální věcné prostředky

- 3. Mezi **speciální** věcné prostředky patří?**
 - a) Rukavice
 - b) Prostředky pro práci při povodních
 - c) Potápěčské vybavení

Správné odpovědi si opět společně vyhledejte na předchozích stránkách a tímto jsme úspěšně nastudovali druhou kapitolu – Věcné prostředky PO

Kapitola 3.

Motorová stříkačka

Cíle kapitoly 3: Popsat části a zvládnou běžnou údržbu

Přenosná motorová stříkačka PS 12 je samostatný čerpací agregát, který je uložený v rámu se čtyřmi otočnými držáky pro snadné přenášení.

Údržba motorové stříkačky:

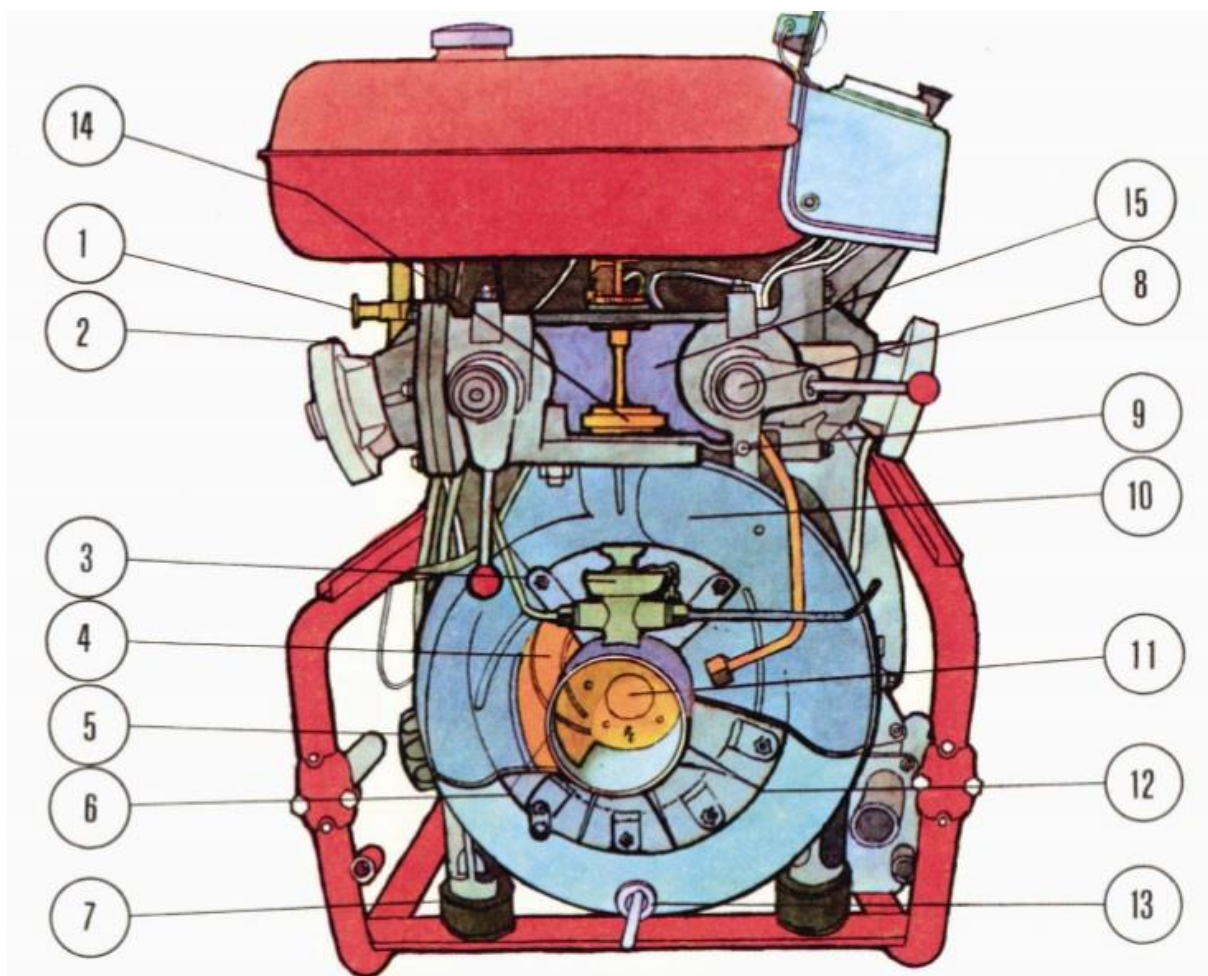
- *Kontrola provozních kapalin (benzín, olej, chladicí kapalina)*
- *Baterie*
- *Optická kontrola*

Na motorových stříkačkách nesmí být prováděny žádné technické úpravy odporující bezpečnosti práce, technickým podmínkám výrobce s výjimkou instalace spouštěče!

poznámky

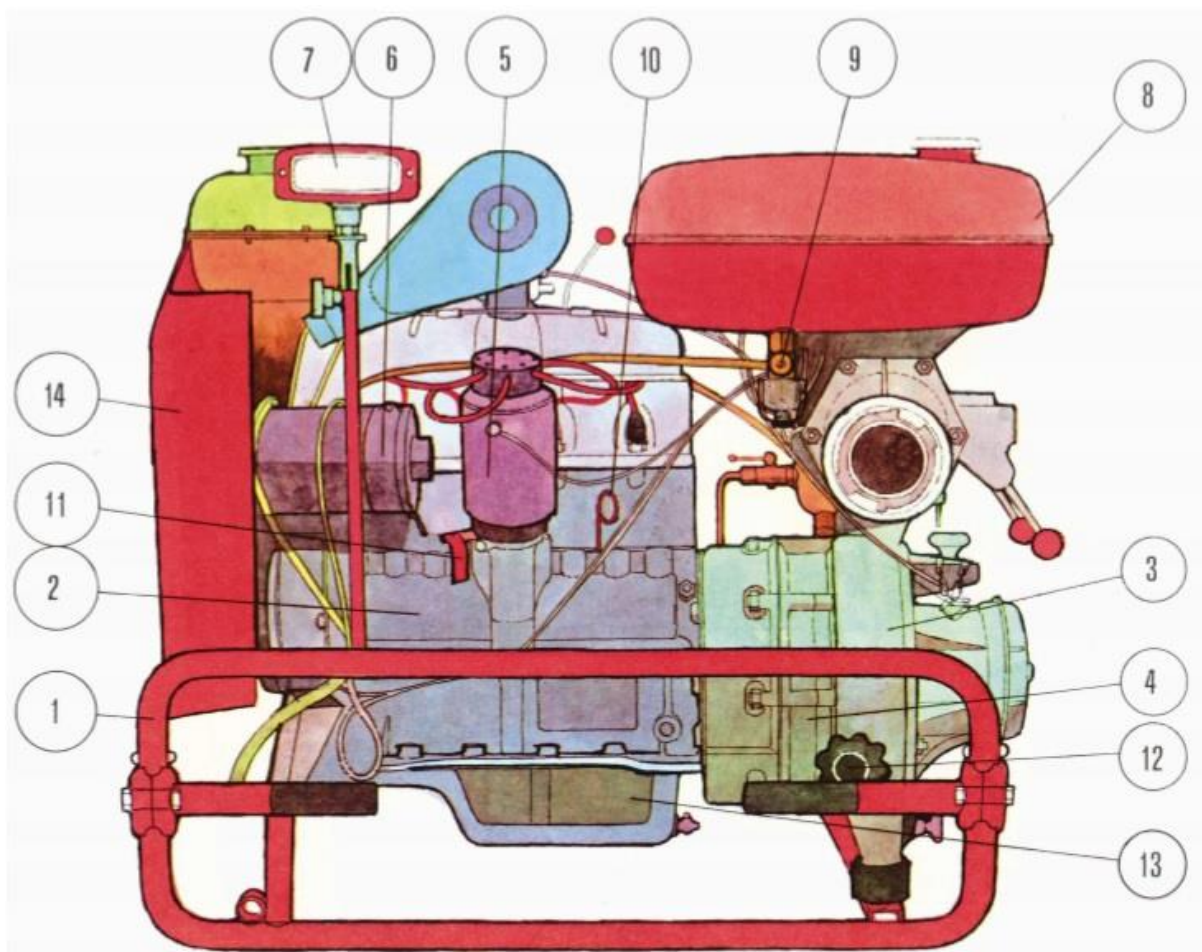
Popis PS 12

1. palivový kohout	9. odvodňovací kohout
2. výtlačné hrdlo	10. skříň čerpadla
3. zavodňovací otvor čerpadla	11. matice oběžného kola čerpadla
4. oběžné kolo čerpadla	12. víko čerpadla
5. šroub ucpávky	13. odvodňovací šroub
6. sací hrdlo	14. zpětná klapka
7. silenbloky	15. rozdělovací kus
8. kulový ventil	

poznámky

Popis PS 12

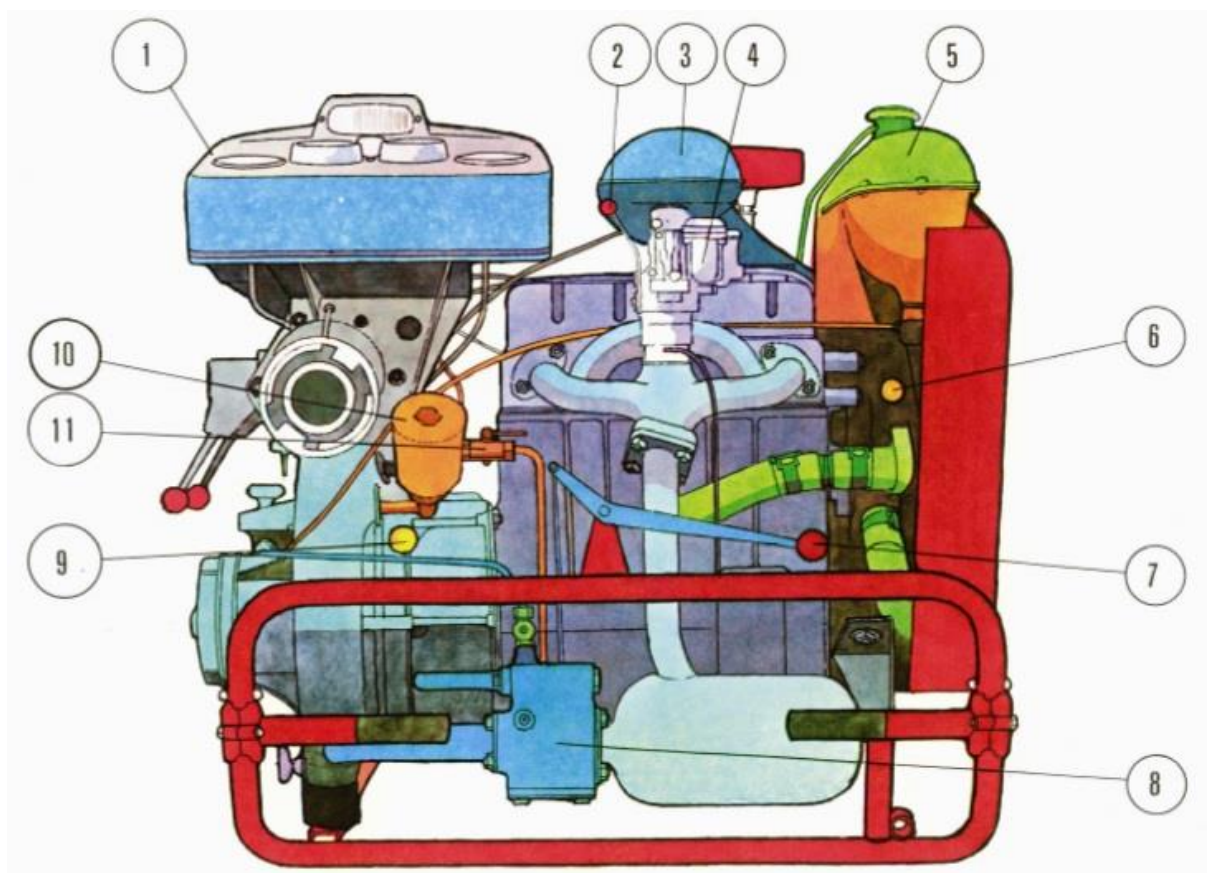
1. rám stroje s madly pro přenášení
2. motor
3. čerpadlo
4. mezikus
5. magneto (rozdělovač zapalování)
6. dynamo (alternátor)
7. svítilna

8. palivová nádrž
9. palivový kohout
10. měřidlo oleje
11. nastavovací páčka magneta
12. šroub ucpávky
13. olejová vana
14. ochranný kryt

poznámky

Popis PS 12

1. přístrojová deska	7. ovládací páka vývěvy
2. páka akcelérátoru (plynu)	8. plynová vývěva
3. vzduchový filtr	9. Stauferova maznice ložiska hřídele čerpadla
4. karburátor	10. filtr druhého chladícího okruhu
5. chladič	11. uzavírací kohout druhého chladícího okruhu
6. Stauferova maznice vodní pumpy	

poznámky

Startování motorové stříkačky

MOTOR - UVEDENÍ DO CHODU

- *Před spuštěním motoru se přesvědčte, zda je v I. chladícím okruhu dostatek chladicí kapaliny, dostatek oleje v motoru a benzínu v nádrži.*
- *Pokud nebyl stroj delší dobu v provozu, načerpejte palivo do karburátoru pomocí ruční páčky na palivovém čerpadle (je přístupná otvorem v ochranném krytu stroje).*
- *Vytáhněte táhlo sytiče karburátoru.*
- *Připojte baterii do el. obvodu pomocí bateriového odpojovače. Zapněte spínač zapalování (rozsvítí se kontrolka dobíjení) a stiskněte startovací tlačítko.*
- *Po nastartování motoru by měla kontrolka dobíjení zhasnout.*
- *Táhlo sytiče zasuňte do mezipolohy (cca 1/2 zdvihu) a necháme motor 1-3 minuty běžet na volnoběh (bez přidání plynu na akcelérátoru).*
- *Zasuňte úplně táhlo sytiče a mírně přidejte plyn táhlem akcelérátoru. Pokud se motor přitom samovolně zastaví, není dostatečně teplý - opakujte startování bez sytiče s mírně otevřeným akcelérátorem*
- *Minimální doba ohřevu motoru při zásahu je 30 sekund, při teplotách menších než - 5° je to nejméně 1 minut*

poznámky

Startování motorové stříkačky

ČERPADLO - UVEDENÍ DO CHODU

- *Před uvedením čerpadla do chodu dbejte, aby bylo sací vedení sešroubováno a sací koš ponořen celý do vody.*
- *Sací požární hadice zajistěte záchytným lanem a na ovládání klapky sacího koše upevněte ventilové lano. Obě lana přivážeme k pevnému předmětu (např. k rámu stroje). 3. Připojte dopravní vedení.*
- *Zkontrolujte, jestli jsou kulové kohouty, vypouštěcí kohouty na tělesech kulových ventilů, u chlazení a odvodňovací i zavodňovací zátka na čerpadle zavřené.*
- *Zapněte plynovou vývěvu pomocí ovládací páky a postupně zvyšujte otáčky motoru. Pokud se objeví vodní mlha v proudu plynů z difuzoru vývěvy, přesuňte páku vývěvy do původní polohy při současném otevření výtlačného kulového ventilu.*
- *Při čerpání vody je nutné kontrolovat teplotu chladicí kapaliny motoru a tlak v olejové mazací soustavě.*
- *Pokud čerpáme kalnou vodu, je nutné pečlivě kontrolovat teplotu chladícího okruhu - v případě jejího trvalého vzestupu je nutno vyčistit vodní filtr II. chladícího okruhu.*

poznámky

Běžná údržba motorové stříkačky

MAZÁNÍ

Motorový olej

Kontrola se provádí vždy po zásahu, nebo po 3 - 4 Mh (motohodinách). Hladina oleje v motoru se musí pohybovat mezi ryskami měřidla oleje. Olej doléváme vždy přes nálevku se sítkem. Celková náplň oleje v motoru je 3 litry. Kompletní výměna oleje se provádí po 100 Mh nebo po 2 letech.

Vodní čerpadlo

Je mazáno automobilovým tukem A4 pomocí Staufferovy mazničky. Vždy po 20 Mh je nutno otočit víčkem mazničky ve směru hodinových ručiček o 1/2 - 1 otáčku.

Kulové ventily

Mažeme tukem NH2 podle potřeby, nejdéle po 1 roce provozu.

Čerpadlo

Ložisko hřídele v mezikuse je nutno mazat po každých 8 Mh pomocí Staufferovy mazničky tukem NH2.

Vývěva

Hřídel klapky vývěvy se maže několika kapkami motorového oleje s grafitem vždy před začátkem provozu a po jeho skončení.

Držadla nosítek

Otočná držadla nosítek, čep ovládací páky a tahadla vývěvy mažeme několika kapkami oleje dle potřeby.

poznámky

Běžná údržba motorové stříkačky

OŠETŘENÍ PO SKONČENÍ PROVOZU

Běžné ošetření

- **Otevřít výpustné kohouty na rozvaděči a na spodní vaně motoru a výpustní zátku čerpadla.**
- **Řádně odvodnit II. chladicí okruh.**
- **Zkontrolovat utažení šroubových spojů (i na čerpadle) - nejméně po 50 Mh.**
- **Zavřít přívod benzínu, dle potřeby vyčistit nádobku s palivovým filtrem - odkalovačem.**
- **Zkontrolovat stav hladiny chladicí kapaliny v I. chladícím okruhu a stav oleje v motoru.**

Zimní období

- **Po vypuštění vody uveďte čerpadlo krátce do otáček, aby došlo k vystříkání vody z oběžného kola a rozvaděče spirály čerpadla (nebezpečí zamrznutí).**
- **Je vhodné vypláchnout čerpadlo směsí lihu a oleje (4 díly lihu a 0,5 dílu strojního oleje). Připravíme cca 3 l směsi, kterou nalijeme zavodňovacím otvorem do uzavřeného čerpadla. Čerpadlo krátce roztočíme, aby se směs rozstříkala do celého vnitřního prostoru čerpadla. Poté směs vypustíme a čerpadlo uzavřeme.**
- **Pokud není stroj v provozu, je nutno dobíjet akumulátorovou baterii (nejméně 1 x za 3 měsíce).**

poznámky

Kontrolní otázky kapitoly 3

- 1. Pokud není stroj v provozu, v zimním období, je nutno dobíjet akumulátorovou baterii?**
 - a) Nejméně 1 x za měsíc**
 - b) Nejméně 1 x za dva měsíce**
 - c) Nejméně 1 x za tři měsíce**

- 2. Celková náplň oleje v motoru je?**
 - a) 1 litr**
 - b) 2 litry**
 - c) 3 litry**

- 3. Na motorové stříkačce mohou být prováděny úpravy odporující bezpečnosti práce?**
 - a) Ano**
 - b) Ne**

Správné odpovědi si opět společně vyhledejte na předchozích stránkách a tímto jsme úspěšně nastudovali třetí kapitolu – Motorová stříkačka

Kapitola 4.

Technické prostředky PO

Cíle kapitoly 4: Popsat technické prostředky PO

Přívodní příslušenství

Sací koš

Zamezuje vstupu hrubých nečistot do čerpadla. Je opatřen sítí a zpětným ventilem, který zamezuje úniku vody ze sacího vedení při přerušení čerpání. Ventil se otvírá pomocí páky a ventilového lana

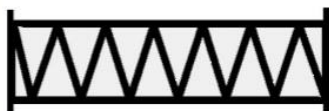
Hydrantový klíč

Slouží k otevření ventilu hydrantu.

poznámky

Přívodní příslušenství

Sací požární hadice (savice)
Slouží k vytvoření
přívodního vedení z
otevřeného vodního zdroje
ke stroji.

Záchytné a ventilové lano
Záchytné lano (Ø 10-12 mm)
slouží k upevnění sacího
vedení před jeho spuštěním
do vodního zdroje.
Ventilové lano (Ø 6 mm)
slouží k otevření ventilu
sacího koše při odvodňování
sacího vedení.

Hydrantový nástavec
Slouží k odběru vody z
podzemního hydrantu.

poznámky

Přívodní příslušenství

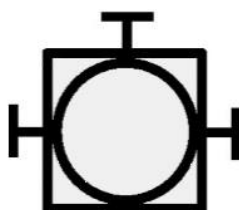
Nemá grafickou značku

Hákový klíč na spojky a šroubení. Používá se k dotahování spojek a šroubení všech velikostí.

Výtlačné příslušenství

Tlaková požární hadice
Umožňuje dopravu vody od čerpadla nebo hydrantu k požáru. Druhy hadic: B (Ø 75 mm), C (Ø 52 mm) a D (Ø 25 mm - použití pro ruční stříkačky nebo hydranty)

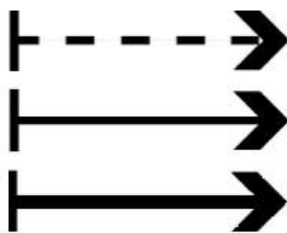

Přetlakový ventil
Je používán při dálkové dopravě vody. Umisťuje se vždy za první výtlačnou hadici stroje. Při nečekaném zvýšení tlaku (vodním rázu) v hadicích jej samočinně vyrovnává a vodu odpouští.

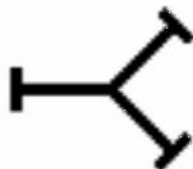
poznámky

Výtlačné příslušenství

Uzavírací požární proudnice
Slouží k dosažení nejvyššího
dostřiku uceleného proudu
vody pod tlakem v hadici k
požářišti.

Hadicový sběrač
Používá se ke spojení dvou
přívodních hadic B (75 mm)
jednou přípojkou na hrdlo
čerpadla.

Hadicový rozdělovač
Používá se k rozdělení vody
z dopravního vedení na
útočné proudy.

poznámky

Další věcné prostředky

Hadicový můstek

Používá se k ochraně hadic před projíždějícími vozidly. Je vyroben z dubových nebo modřínových příček, upevněných na lněných popruzích, případně může být z pevných plastů.

Nemá grafickou značku

Hadicová svorka

Slouží k přechodné opravě hadic při požáru. Na vzniklou trhlinu v hadici se nasune objímka, zapne se a tím je zabráněno dalšímu rozšíření otvor.

Záchranné lano

Slouží k záchraně osob, jako lano vodící, zajišťovací, jako nouzové zábradlí apod.

poznámky

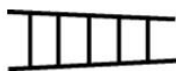

Hasičské žebříky

Hákový žebřík

Používá se pro výstup do vyšších podlaží z vnější strany budovy. V žádném případě se nesmí používat jako žebřík opěrací !!!

Nastavovací žebřík

Jsou jím povinně vybavena všechna požární vozidla. Dosáhne výšky až 8 m i ve velmi omezeném prostoru, lze nasouvat jednotlivé díly zesponu. Může být buď dřevěný, nebo z lehkých kovových slitin (hliníkový).

poznámky

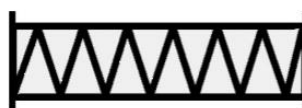

Kontrolní otázky kapitoly 4

1. Tato grafická značka označuje?

- a) Tlakovou požární hadici
- b) Sací požární hadici
- c) Přejezdový můstek

2. Tato grafická značka označuje?

- a) Hákový žebřík
- b) Přejezdový můstek
- c) Nastavovací žebřík

Správné odpovědi si opět společně vyhledejte na předchozích stránkách a tímto jsme úspěšně nastudovali čtvrtou kapitolu – Technické prostředky PO

Kapitola 5.

Optické signály

Cíle kapitoly 5: Znat optické signály

Signály pro dodávku vody nebo pro varování můžeme provádět bez slovního doprovodu.

Signály provádíme vždy pravou rukou a za snížené viditelnosti pomocí svítilny.

Signály na požářišti v případě, že není např. pro zakouření vidět osobu, které chceme signál předat, se dají předávat i pomocí lana.

1. Signál „VODU!“ se provede jedním trhnutím lanem, trnutí se může v rozmezí 10 až 15 vteřin opakovat. V tomto případě znamená signál žádost o zvýšení tlaku.

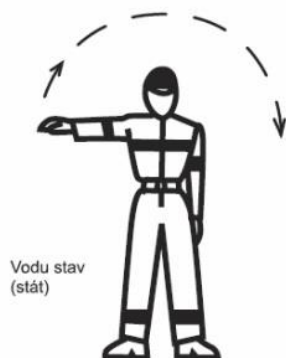
2. Signál „VODU STAV!“ se provede dvojím trhnutím lanem, trnutí se může v rozmezí 10 až 15 vteřin opakovat.

3. Signál „NEBEZPEČÍ! VŠICHNI ZPĚT!“ se provede několikerým, rychle po sobě jdoucím trhnutím lanem. Pokud je použit tento signál (ať již předaný lanem, opticky nebo třeba radiostanicí, všichni odloží náradí a urychleně se přesunou na bezpečné místo.

poznámky

Optické signály

poznámky

Kontrolní otázky kapitoly 5

1. Tento optický signál znamená?

- a) Vodu vpřed**
- b) Pozor**
- c) Rozumím**

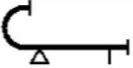

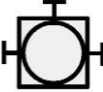
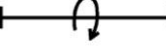

2. Prodiskutuje s kolegy nutnost optických signálů

Správné odpovědi si opět společně vyhledejte na předchozích stránkách a tímto jsme úspěšně nastudovali pátou kapitolu – Optické signály

Kapitola 6.

STROJNÍK - test k plnění odbornosti (příklad)

- Označení požárního vozidla AP 27 znamená:
 - cisternová automobilová stříkačka o váze 27 tun
 - automobilová plošina o výšce 27 metrů
 - automatický pěnomet o výkonu 27 m³
- Rychlý zásahový automobil má označení:
 - RZA
 - RA
 - RZ
- Dopravní automobil (DA) slouží k:
 - dopravě hasebních látek na požářiště
 - rychlému zásahu v případě dopravní nehody
 - přepravě osob - požárního družstva
- Tlakové hadice patří mezi:
 - základní věcné prostředky
 - účelové věcné prostředky
 - speciální věcné prostředky
- Mezi základní věcné prostředky nepatří:
 - přenosný hasicí přístroj
 - hákový žebřík
 - záchranné lano
- Celková náplň oleje v motoru nejvíce rozšířené motorové stříkačky PS 16 je:
 - 2 litry
 - 3 litry
 - 4 litry
- Zkontrolovat utažení všech šroubových spojů na PS 16 musíme:
 - nejméně po 50 Mh provozu
 - nejméně po 100 Mh provozu
 - vždy před zazimováním stříkačky
- Pokud není v zimním období stroj v provozu, musíme baterii:
 - úplně vybit, aby nedošlo k jejímu poškození
 - nabíjet nejméně 1x týdně
 - nabíjet nejméně 1x za 3 měsíce
- Pokud čerpáme motorovou stříkačkou kalnou vodu, musíme:
 - pečlivě kontrolovat teplotu vody v chladícím okruhu
 - sundat ze savic sací koš, aby nedošlo k jeho zanesení
 - kalná voda se nikdy nesmí motorovou stříkačkou čerpat
- Záchytným lanem zajišťujeme:
 - sací koš
 - motorovou stříkačku
 - sací požární hadice
- Ventilové lano upevníme:
 - k ovládání klapky sacího koše
 - k motorovému ventilu požární stříkačky
 - ke kulovému ventilu motorové stříkačky, aby nemohlo dojít k jeho samovolnému otevření
- Kontrolka dobíjení:
 - na motorové stříkačce není
 - by se po nastartování měla rozsvítit
 - by po nastartování měla zhasnout
- Tato grafická značka označuje:
 - tlakovou požární hadici
 - sací požární hadici
 - přejezdový můstek
- Tato grafická značka označuje:
 - hadicový sběrač
 - požární ejektor stojatý
 - požární ejektor ležatý
- Tato grafická značka označuje:
 - clonovou požární proudnici
 - plnoproudou požární proudnici
 - rozprašovací požární proudnici
- Tato grafická značka označuje:
 - hadicový rozdělovač
 - hydrantový nástavec
 - přetlakový ventil
- Tato grafická značka označuje:
 - rozvinutou požární hadici
 - hadicový držák - vazák
 - otočnou proudnici
- Tato grafická značka označuje:
 - záchranné lano
 - ventilové lano
 - záchytné lano
- Požární ejektor slouží k:
 - zabránění vstupu hrubých nečistot do čerpadla stroje
 - k ochraně hadicového vedení
 - k čerpání vody z větších hloubek (7-20 m)
- Hydrantový nástavec slouží k:
 - napojení hadic na sací hrdlo stroje
 - k odběru vody z nadzemního hydrantu
 - k odběru vody z podzemního hydrantu
- Rozprašovací požární proudnice slouží k:
 - hašení plným proudem nebo mlhou
 - hašení pouze mlhou
 - vytvoření vodní clony
- K ochraně hadicového vedení před vodním rázem slouží:
 - hadicový rozdělovač
 - hadicový sběrač
 - přetlakový ventil

12. Ruční páčka palivového čerpadla se nachází:
- na benzínové nádrži motorové stříkačky
 - na palivovém čerpadle v otvoru čelního ochranného krytu stroje
 - na vrchní části skříně čerpadla

26. Tento optický signál znamená:
- Nebezpečí - všichni zpět
 - Vodu stav
 - Snížit tlak

27. Tento optický signál znamená:
- Nebezpečí - všichni zpět
 - Vodu stav
 - Snížit tlak

24. Hadice „B“ má průměr:
- 75 mm
 - 52 mm
 - 25 mm

25. Hákový žebřík se nikdy nesmí:
- pokládat na holou zem
 - používat jako žebřík opěrací
 - zavěšovat na hranu budovy

28. Tento optický signál znamená:
- Nebezpečí - všichni zpět
 - Vodu stav
 - Snížit tlak

29. Při signalizaci lanem se signál „VODU“ provede:
- několikrát trhnutím lana
 - dvojím trhnutím lana
 - jedním trhnutím lana

TEST STROJNÍK - SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

1. - B	9. - A	17. - C	25. - B
2. - A	10. - C	18. - B	26. - C
3. - C	11. - A	19. - A	27. - B
4. - A	12. - B	20. - C	28. - A
5. - C	13. - C	21. - C	29. - C
6. - B	14. - B	22. - A	
7. - A	15. - C	23. - C	
8. - C	16. - A	24. - A	

Kapitola 7.

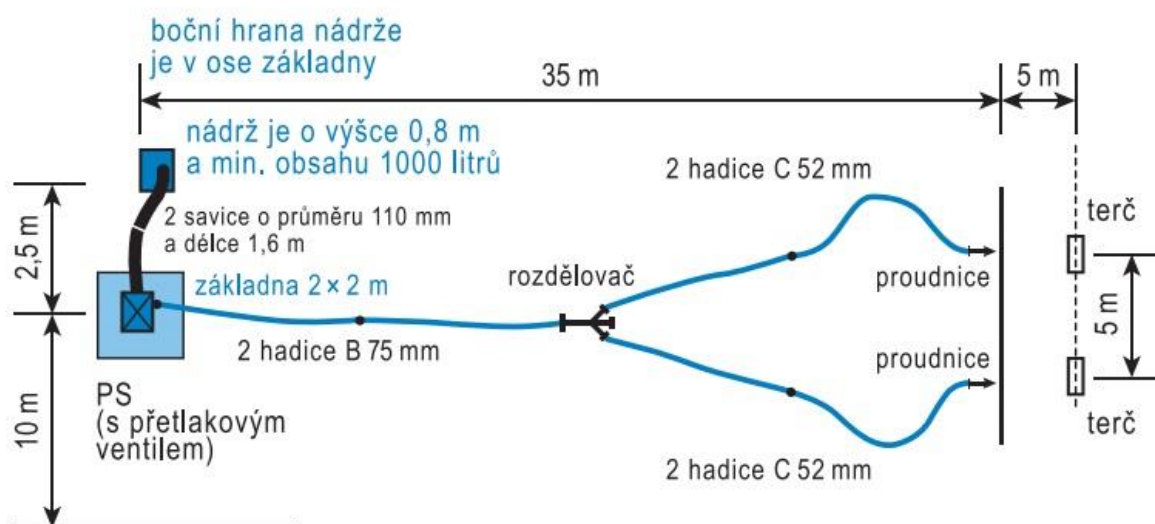
Požární útok

Cíle kapitoly 7: Orientace v disciplíně: Požární útok

V požárním útoku soutěží 7 členů, osobní materiál si zajišťuje soutěžní družstvo vlastní a nesmí na něm být provedeny úpravy.

Nákres požárního útoku

poznámky

Materiální zabezpečení

- plošina 2x2 m zvýšená 10 cm od terénu, případně s podložkou pod přívodní vedení ve formě gumových nebo textilních běhounů (podložka nemusí být pro všechna družstva jednotná, družstvo může použít i vlastní)
- 2 savice o průměru 110 mm x 1,6 m ± 5 cm včetně šroubení, s klasickým savicovým šroubením (nikoli DIN)
- 1 sací koš o průměru 110 mm se zpětnou klapkou
- 2 hadice B 75, min. délka 9,5 m izolované => min. plošná šíře hadic = 113 mm
- 4 hadice C 52, min. délka 9,5 m izolované => min. plošná šíře hadic = 79 mm
- 1 rozdělovač
- 2 proudnice C 52 (výstřiková hubice průměr 12,5 mm, max. délka 45 cm včetně půlspojky, jednotné pro všechna družstva)
- 1 přenosná motorová stříkačka (bez nasazeného víčka na sacím hrdle stroje) s přetlakovým ventilem nastaveným na 0,3 MPa (3 atm), jednotný pro všechna družstva – dodá pořadatel
- 1 nádrž na vodu s obsahem nejméně 1000 litrů a o výšce 0,8 m
- 2 terče
- 1 hadice B 75 (na odpadní vodu + např. hydrantový nástavec)
- 4 hákové klíče (nejsou nutnou součástí)
- Všechny hadicové půlspojky včetně půlspojek rozdělovače a půlspojky na motorové stříkačce mohou být osazeny pojistkami proti rozpojení.

poznámky

Kapitola 8.

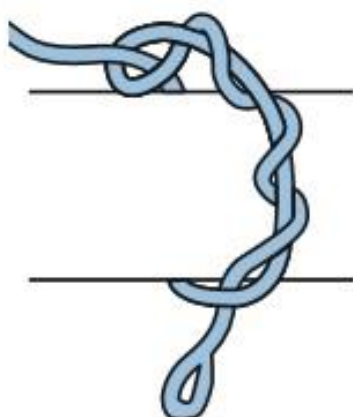
Uzlování

Cíle kapitoly 8: Znáť druhy uzlů a umět je navázat

Vyobrazení uzlů

Tesařský uzel

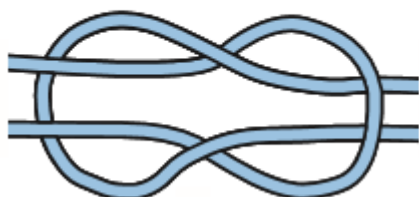
Je to jednoduchý způsob připevnění lana ke kmenu, větvi, trámu, potrubí či jiným podobným břemenům. Čím víc je nosné lano zatěžováno, tím pevnější je sevření smyčky. (Volný konec by měl být ovínut okolo pevné části závitu alespoň třikrát). Po uvolnění tahu se uzel snadno rozvazuje.

poznámky

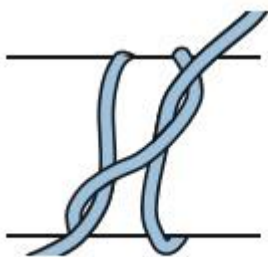
Vyobrazení uzlů

Plochá spojka

Uzel je plochý a netlačí, proto se používá převážně v lékařství (ovazy, šátky). Lze jej použít i na svazování dvou lan přibližně stejného průměru. Na svazování lan pro potřeby záchranářství je však nevhodný až nebezpečný.

Lodní smyčka

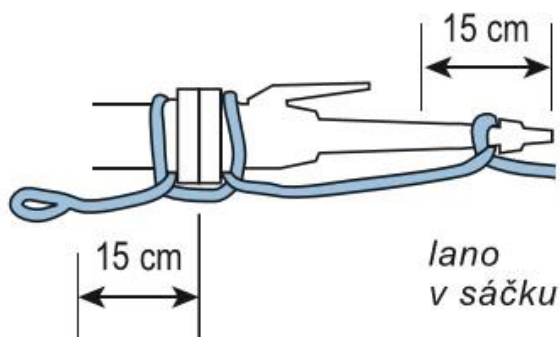

Jedná se o velmi užitečnou smyčku s všestranným použitím. Je základem pro vázání mnoha jiných uzlů. Snadno se váže, spolehlivě drží i při zatížení jen jednoho konce

poznámky

Vyobrazení uzlů

Úvaz na proudnici

Je speciálním uzlem používaným pouze u hasičů. Slouží k uvázání proudnice na lano, aby se vedení mohlo vytahovat např. do pater budov nebo transportovat přes překážky či vodní toky.

poznámky

Literatura a zdroje:

1. ÚORM, SH ČMS. *Metodická pomůcka pro vedoucí a instruktory: Směrnice hry Plamen* [online]. Praha: SH ČMS, 2016 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/dokumenty/souteze/mladez/smernice/smernice-plamen-2016.pdf>
2. Odznak odbornosti mladého hasiče - Strojník: *Metodika výuky k získání odbornosti - Strojník* [online]. Praha: SH ČMS [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/dokumenty/mladez/odborky/strojnik.pdf>
3. SH ČMS. *Směrnice pro činnost dorostu SH ČMS* [online]. Praha: SH ČMS, 2007 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: https://www.dh.cz/dokumenty/souteze/mladez/smernice_pro_cinnost_dorostu_2007.pdf

Závěr

Využívání volného času dětí, je dnes jedna ze stěžejních otázek, z hlediska rostoucích možností internetu a sociálních sítí. Ačkoliv volnočasových aktivit, možností kroužků a zájmových skupit přibývá, děti tráví více a více času u počítače. Kde dříve byla sociální síť tvořená dětmi u táboráku, dnes je Facebook a další sociální sítě. Na jednu stránku svět počítačů a internetu otevírá nekonečné možnosti a způsoby komunikace lidí, ale na druhou stránku odstraňuje běžné komunikační toky.

Jednou z možností jak efektivně využívat volný čas jsou sbory dobrovolných hasičů. V okrese Vyškov je 79 sborů dobrovolných hasičů, s celkem více jak 4300 hasičů a z toho skoro 1000 mladých hasičů. V okrese Vyškov je dobře zavedený systém vzdělávání mladých hasičů, ti se účastní soutěže s názvem „Vyškovský Soptík“ a „Velká cena okresu Vyškov“. Vzdělávání mladých hasičů vyžaduje nejen znalosti hasičské problematiky, ale také znalosti pedagogiky, psychologie, bezpečnost při činnostech s dětmi.

Cílem mé diplomové práce bylo poskytnout ucelené informace o neformálním vzdělávání mladých hasičů v okrese Vyškov, přiblížit průběh odborné přípravy vedoucích mládeže a zjistit počty řádně evidovaných mladých hasičů v okrese Vyškov.

. V teoretické části byly objasněny základní pojmy, jako je didaktika, formální a neformální vzdělávání. Volnočasové aktivity. Přiblížena historie hasičského mládí a práce s mládeží, především Hry plamen a směrnice k celoroční činnosti dorostu SH ČMS.

Prostřednictvím těchto informací byla následně v aplikační části diplomové práce vytvořena příručka s názvem „Malý rádce mladého hasiče“ se zaměřením na získání odbornosti – Strojník. Věřím, že tento pracovní sešit bude nejen prospěšný mladým hasičům, ale technické poznatky získané studiem využijí i ve škole, popřípadě v dalších oblastech života.

Literatura a prameny:

4. FREERICKS, Renate. *Freizeitwissenschaft*. München: Oldenbourg, R, 2008. ISBN 9783486583588.
5. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
6. KROPÁČ, Jiří. *Didaktika technických předmětů: vybrané kapitoly*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0848-1.
7. KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
8. KOMINAREC, Igor. *Úvod do pedagogiky volného času*. Prešov. Grafotlač Prešov, 2003. ISBN 80-968608-5-2.
9. VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času. 2. upr. a dopl. vyd.* Brno: Print-Typia, 2001. 175 s. ISBN 80-86384-00-4.
10. PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.
11. BRINDZA, J., BABIAKOVÁ, S., ĎUROŠOVÁ, E., *Pedagogika volného času a školské kluby dětí*. Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta, Banská Bystrica, 2007, 88 s. ISBN 978-80-8083-431-9.
12. KROPÁČ, Jiří a Jitka KROPÁČOVÁ. *Didaktická transformace pro technické předměty*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1431-7.
13. SH ČMS, Kolektiv autorů. *Učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů: Studijní materiál pro přípravu vedoucích a instruktorů kolektivů mladých hasičů k získání kvalifikace III. a II. stupně*. SH ČMS, 2008.
14. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
15. Anerkennung und Anrechnung informellen und non-formalen Lernens.: Systemfragen und Konsequenzen für die politische Umsetzung. In: REGLIN, Thomas. *Forschungsinstitut betriebliche Bildung* [online]. s. 5 [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: https://www.bibb.de/dokumente/pdf/stst_foko_120330_anerkennung_informellen_non_formales_lernen_reglin.pdf
16. JELEMENSKÁ, Patrícia, Elke SANDER a Ulrich KATTMANN. *Pedagogika: Model didaktickej rekonštrukcie impulz pre výskum v odborových didaktikách*. Pedagogický

- fakulta Univerzity Karlovy, 2/2003- Výzkumné sdělení(str. 190-201). ISSN 2336-2189.
17. HÁJEK, Bedřich. *Nástin metodiky vedení zájmové činnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-265-1.
 18. ÚORM, SH ČMS. *Metodická pomůcka pro vedoucí a instruktory: Směrnice hry Plamen* [online]. Praha: SH ČMS, 2016 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/dokumenty/souteze/mladez/smernice/smernice-plamen-2016.pdf>
 19. Odznak odbornosti mladého hasiče - Strojník: *Metodika výuky k získání odbornosti - Strojník* [online]. Praha: SH ČMS [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/dokumenty/mladez/odborky/strojnik.pdf>
 20. SH ČMS. *Směrnice pro činnost dorostu SH ČMS* [online]. Praha: SH ČMS, 2007 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: https://www.dh.cz/dokumenty/souteze/mladez/smernice_pro_cinnost_dorostu_2007.pdf
 21. SH ČMS, OSH Vyškov. *Historie dobrovolných hasičů okresu Vyškov: do roku 2015*. Vyškov: Maraviatisk Vyškov spol., 2015.

Seznam grafů:

Graf. 1 Evidovaný počet všech členů OSH Vyškov	34
Graf. 2 Evidovaný počet mladých hasičů OSH Vyškov	35
Graf. 3 Evidovaný počet chlapců a dívek	36

Seznam použitých zkratk:

OECD Organisation for Economic Co-Operation and Development

SH ČMS Sdružení hasičů, Čech, Moravy a Slezska

OSH Okresní sdružení hasičů

SDH Sbor dobrovolných hasičů

OORM Okresní odborná rada mládeže

ÚORM Ústřední odborná rada mládeže

PO Požární ochrana

CTIF International Association of Fire and Rescue Services

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Petra Pecinová
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Jiří Kropáč, CSc.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Technika pro mladé hasiče - vzdělávací projekt pro neformální vzdělávání
Název v angličtině:	Machinery for young firefighters - education project for informal learning
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá vzděláváním mladých hasičů v neformálním vzdělávání. Hlavním cílem práce bylo, poskytnout ucelené informace o vzdělávání mladých hasičů v okrese Vyškov. Teoretická část je rozdělaná na volný čas a jeho využívání, didaktiku technických předmětů. Další část zaměřená na mladé hasiče popisuje vzdělávání hasičů a především vzdělávání hasičské techniky. Aplikační část, prostřednictvím získaných informací v teoretické části, bude následně v aplikační části diplomové práce, vytvořen vzdělávací program, který bude prospěšný pro činnost požárních sborů a zároveň bude přínosem pro formální technické vzdělávání.
Klíčová slova:	Mladí hasiči, didaktika technických předmětů, volný čas, vzdělávací program, technické vzdělávání.
Anotace v angličtině:	This diploma thesis is focused on the training of young firefighters in casual education form. The main aim of the thesis was related to provide comprehensive information on the training of young firefighters in the Vyškov district.

	Theoretical part is distributed in leisure time and its usage, didactics of technical subjects. Another part is focused on young firefighters and describes their trainings and especially the training of firefighter methods (techniques). Application part There will be created a training program in the application part of the diploma thesis based on the information acquired in the theoretical part. It shall be beneficial for fire brigade activities and shall benefit the formal technical education
Klíčová slova v angličtině:	Young firefighters, didactics of technical subject, leisure time, training program, technical education.
Přílohy vázané v práci:	„Malý rádce mladého hasiče“ se zaměřením na získání odbornosti – Strojník
Rozsah práce:	78
Jazyk práce:	český